СОВЕТИЙ IАЬДАЛА 50 ШУ ДИЗАРА—КЪАХЬЕГАМА СОВГIАТАШ

МАССА А МЕХКАШКАРА ПРОЛЕТАРЕШ, ВIАШАГIКХЕТА!

СЕРДАЛО

(«Свет»)

Советски Союзан Коммунистически парте Нохч-ГIалгIайн обкоман, Нохч-ГIалгIайн АССР Лаккхерчу Советан Министрийн Советан орган.
Орган Чечено-Ингушского обкома Коммунистической партии Советского Союза, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР.

АРАДУЬЛ 1923 ШЕРА ДУЬЙНА

№ 143 (4311) ШИНАРИН, 29 ноябрь, 1966 шу. Мах 2 кап.

ХАННАХЬА КИЙЧЪЕ БОЛАТА ГОВРАШ

Берзата къахьегIад пятилетка хьалхарча шера республика кхаш леладераша механизатораша. Ханнахьа чуийцад дика хьайкъа ка бола ялат, хьажкIаш, шекара свекла, кхыйола юртбоахама культураш. Ханал хьалха кхоачашъяьй уж пачхахьалкхенга йоххара план. Ханнахьа дIадийнад гурахьа дуа ялат, керттера ялатий культура — аIа соахкарчу эзараш гектараш дукхагIа а дуьш. Чудераш латт тIеххьара кхашкара балхаш.

ХIанз шоай керттера декхар Сийлахь-боккхача Октябра юбилейни шера лакха хьувкъам кхебара сарпагIбеалар лерх! Нохч-ГIалгIайчен кхаш леладераш механизатораш. БIаьстанa балхаш ханнахьа а дика а чакхдахара техникан тийша хилар кхета а деш укх шера кхашкара балхаш чудерзаьшехь а болабеннаб механизатораш техника кийчъе.

Республика дукхача районашка ханнахьа, лакхача темпашца дIаболадаьд ремонтан балхаш. Укх шера йиъьлагIча квартале тракторaш тоаяра план 20-гIа ноябрь тIаьхкоачаш 81 процент кхоачашъяьй Надтеречни района механизатораша. Во лелац ремонтан балхаш Гудермесски, Наурски, Урус-Мартана районий боахамашка а. Шоай тоае езача трактореx ахаш гаргга ераш хIанале тоаль яьхай цар механизатораша. Дукха да республика кхыча районашка а техника тоаяра балхаш дика вIаштIехьдаьккхе леладеш боахамаш.

Цхьабакъда, ерригa республика хьакийцача соахкарчух ешлагIа да укх шера техника тоаяра гIулакх. Соахка 20 ноябре 38 процент кхоачашъьяр республика боахамашка йиъьлагIча квартале тракторaш тоаяра план, укх шера 31 процент мара яьц. КIеангагIа я тоаль тракторaш а.

Геттара эсала лел техникана ремонт яра балхаш Шалински, Ачхой-Мартана, Наьсарен, Шелковской районий боахамашка. Тоае езача трактореx яиъьлагIа дакъа а тоаяьц 20 ноябрь тIаьхкоачаш цу районашка. Иштта оьсала латт тIехьатувсача инвентара ремонт яра балхаш а.

Цу фактанна хьакьоха дукхача боахамий кулгалхоша, юртбоахама районни управлений болхлоша дIадахача шерашка шоай боахамашка лаьтта гIулакхаш дицдалийта хилар. Дицденнад «из-м кхургдар» яхаш Iа юкъедаккхалца тракторaш тоа ца еш а бьагIа, мах шоай техника бIаьстан балдашта кийчъяьбаьнначул тIехьагIа «тоха а бенна» ремонт еш а ца еш а сихха белха араьхка механизмаш йоха а йохаш кхашка латташ дукха моттигаш нийсъенна хилар.

Цу тайпара гIулакх укх шера юха оттийта йиш яц. Кхы тIехьа а ца доаккхаш хIанзе а бокъонца дIаоладе деза техникана ремонт яьга, дерригa балхаш графиках де деза. Цхьаккха а трактор, механизм тIехьатувса инвентарь хила йиш яц ханнахьа ремонт ца еш.

Тракторaштен комбайнаштен ремонт яра дерригa низ тIа а бахийта, сеялкашта, цхарацна, накхашта, кхыча инвентара ремонт ейга тIехьадоахаш моттигаш нийслу. Из вIалла а де йиш йолаш дац. ТIехьатувсача инвентара ремонт е йолае еза хIанзе а, укхаза а дерригa балхаш графиках де деза. Дицдалийта йиш яц тIехьа дуаа нух, мажа, свекла, культиватор ца хилча, тоаль яле а трактор балха араяккха йиш йоацилга.

Хоаш да ремонт дика ьча трактора, комбайна, кхыча механизма болх дика бела а, ко ца йохаш йоаккха ха вIаькагIа хулга а. Цудухьа къаьстта тергам тIабахийта беза хIанз деш доло ремонтин балхаш ханнахьа дараа совгIа дика а дара. Механизаторий декхар да техника тоаяра дерригa балхаш прогрессивни технологех дар, техника тоаярга дIадодар машинта дехкар. Цу гIулакхна дика тIаьхьаш лоаттабеш хила беза колхозаьйн совхозаьйн механикаш, инженераш. Цунга бIаргаяха деккарийла ба халкъа тIаьхьоламa гIонна йолча постий членаш, дерригa механизаторaш. Цхьаккха а механизм тоаьрг а аьрхIа мастерскера араяийта йиш яц из компетентни комиссе хьажа а хьежа дIайийцача мара.

Юртбоахама техника ханнахьа тоаль лакхара чIоагIа доашхIаме да механизаторaш эшача запасной оатхалашца Iалашбар. Из гIулакх «Сельхозтехника» болхлоех тийша да. ХIанзе а леладеннад ремонта эша оатхалаш да тоъарах дола хьегIьамаш. «Сельхозтехника» кулгалхой декхар да боахамаш запасной оатхалашца Iалашдара де мел девар дар. Хоаш да мастерскешка хьаш йола оатхалаш заводе яьраш санна дика да хулга а маьхка уж езагIа хулга а. Боахамашца шоай низаца уж кIезигIа хьергйола гIулакх вIаштIехьдаккха деза «Сельхозтехника».

БIаьсти яьча денц вае Iедалалца йолча хана кхаьча хул механизаторaш. Машинаш мелла дика тоаль хуле а керттIа болх бургбац царга сарахь бийца ялха а йолчах хиача а чубала моттигаш ца хуле. Техникана ремонт еппе а деха кийга юха теха. кIир теха, кхы еппа дас тоае еза кхамхара стацаш. Болх беча хана механизаторашта кхай тIа цIагIара дараш санна хьалаш хургдола гIулакх де деза.

Советски Iаьдала 50 шу дузача денна сийденна лелайча кийчлуш ба советски нах. Массайолча моттигашка шерра кьрнаш Октябра юбилейна хетаь социалистически ях. Шерра йоаржае еа аьь ремонтин балхаш деча механизаторашта юкъе а. ХIара механизатор техника ханнахьа а дика а тоаяра лаьржача социалистически хьа юкъеозар, яхьа результаташ ханнахьа нахагa дIадоаийтар, хьалха латтараша поощрени яр — иштта да профсоюзни организацей декхар. Партийни, комсомольски, профсоюзни организацеша хIара денна бе бeва механизаторашта юкъе партийно-политически болх, мехка а довзоа декъа а латтача гIулакхех, пятилетка кхоачашъеча советски наха дакъача толамех, Октябра юбилейна духьал бахара мохк машта кийчлу. Иштта ахьдараш хIара денна дуьца деза дарна.

Январь бутт болалехьа техника кийчъе дешна къахьегаш ба республика хьалха латта механизаторaш. Цар дIаолаладь дика гIулакх хьалхаца деза массале а. Дерригa низ тIабахийта техника бIаьстан балхашта кийчъяра!

ПРОФСОЮЗИЙ ХЬАЛХЛЕ ЛЕЛАЕЧА БОЛХЛОШЦА А. Н. КОСЫГИН ВIАШАГIКХЕТАР

26 ноябре Кремле СССР-а Министрий Совета Председатела А. Н. Косыгина тIайийцар профсоюзий Центральни Комитетий, республикански, краевой, областной советий председателаш — Ерригсоюзни семинара юкъе дакъа лоацаш хиннарш, хIаьта иштта ВЦСПС бехктокхаме болхлой а.

Гулбеннарджна бевзе тIайийцача А. Н. Косыгина йийцар халкъа боахама 1966 шера план кхоачашъяра хьалхе а яь итогаш мехка экономика тIехьа тIайоагIача хана дегIаахьарах йола перспективаш.

СССР-а Министрий Совета Председатела доайхаш дийцар капитальни гIишлош хьалъяра, къаьстта аьлча, нах чубаха цIенош хьалдара хьакъехьара декхараш, къахьеганхой нахара йоврам лакхбара, балача наха оаш продукци арахецилга Iалашдара хьакъехьара гIулаккаш.

А. Н. Косыгина бехгадаьккхар предприятешка планированен доал дарен кердача системага довхаре производства дерригa а дакъош дегIаахара эша хьалаш хьахуйтараш хилар. Цо бехгадаьккхар общества материальни рузкъа дукдуба хьаст хиларга хьежжа къахьегама оасарле лаккхъяра а цу харда тIа къахьеганхой нахара йоврам лакхбара а эша хьалаш хьалдара профсоюзаш бокъха доврIаш болаш хилар, цаа дисале а хургдолаш пхи да долча балха кIирага болхлойн гIулаккера нахи бовлара гIулакхаш дийцар.

Ше къамаьл даь чакхдоалаш А. Н. Косыгина дийцар дунен халкъашта юкъерча хьалах, вахара тIехьара советски политика хурцалургIйоацаш хилар белгал а доаккхаш.

Беседана юкъе дакъа доацаш хилар КПСС ЦК Политбюро членална кандидат, ВЦСПС-а председатель В. В. Гришин.

(ТАСС).

ДОШ ХАДДАШ АБДЕЛЬ ХАКИМ АМЕРЦА ХИННА А. Н. КОСЫГИНА БЕСЕДА

Кремле 28 ноябре ВIашагIкхийтача Iарбий Республика вице-президентаца Абдель Хаким Амерца дош хадаш СССР-а Министрий Совета Председатела А. Н. Косыгина беседа хилар. Беэамен хулдар дIахо кхетадешн чакхъьлар из.

Беседа еча дакъа доацаш хилар СССР-а Министрий Совета Председатела хьалхара заместитель К. Т. Мазурови ВIашагIкхийтача Iарбий Республика вола Советски Союзера посол Мухаммад Мурад Галеби.

(ТАСС).

ВЕНГЕРСКИ СОЦИАЛИСТИЧЕСКИ БОЛХЛОЙ ПАРТЕ IX СЪЕЗД

БУДАПЕШТ. Укхаза болх бе йолаели Венгерски Социалистически Болхлой парте IX-гIа съезд. Съезда балхаца дакъа лоацаш ва веная дола 30 парте 660 делегат, царна я КПСС ЦК Генеральни секретарь Л. И. Брежнев керте волаш йола Советски Союза Коммунистически парте делегаци а.

Съезде юкъарчьа парте Центральни Комитета отчетни доклад, устава дал хуэцамаш, хоржаргья парте кулгал[illegible].

ВСРП Центральни Комитета отчетни доклад йир ВСРП ЦК Хьалхарча секретара Янош Кадара.

(ТАСС).

Грозненски химически комбинате дукха коллективех а хIанаалхьа цхьайтта бетта задани кхоачашьь. Шера план кхоачашъь а а цига цхьаъ бригадаш.

Цхьайтта бетта план хинал итт ди хьалха кхоачашьйир В. М. Дронина керте латтача № 32-91 йолча цеха коллективо. Цхьайтта бетта плана совгIа цеха коллективо арайийцад 1200 тонн продукци.

Иштта накъа болх грозненски химикаш Советски Iаьдала 50 шу дузача денна.

Сурт тIа: слесарь Тамирсултанов Абдулвах аппаратчица Арутюнова Нина арматурага хьожаш ба.

И. Пашков сурт.

ТIАДОАГIАЧА ШЕРА ЧОТАХ

Тахановчух кхоана дукхагIа арахецаргья продукци яхача дешица къахьегаш а моттигерча промышленоста министерства чуйоагIача Грозненски «Металлист» яхача завода коллективо. Хьалхавкка латта декхараш дацах хьайха чекоачандара шерра социалистически яхье яьнай завода цехий, участкай коллективаш. Яхье кердача толамашка кхувла завода коллектив. ТIайийца хинна социалистически декхараш ханал хьалха кхоачаш а деш, цхьайтта бетта план 25-ча ноябре кхоачашъьй цо. Вож юкъедисача пхе дийнахьа плана дарьрхIачул совгIа арахеца лерхI иттеш эзараш сомий мехьа продукци.

Къахьегама оасарле план 5,7 процент тIехкхоачашъьй завода коллективо, хIаьта арахецача продукцена дIабода мах лоьбарах духьал итт бетта пачхахьалкхенна кходдь ахча 26 эзар сом да.

Шу-шегIа хьалулаш дац уж къахьегама толамаш. Дукха кердадараш балха юкъехкхьад къахьегама оасарлен арахецача продукце дикали лаккхъяра. Цул совгIа дукха болхлой ба цига массехк балха говзал йолаш. Цо а дикка дикагIа дIабохийт болх. Хан-ханнахьа итогаш ю дьахача къахьегама толамий. Хьалха латтача бригадана, смена шарара-шара толамаш вIашагIъaь мIе хьажаш ду.

Завода рационализаторий, новаторий чIоагIа гьовсаш лоаттабаь укх шера къахьегама оасарле лаккхъяра керда накъаш лехаш. Кийча а яь балха юкъейяхьай 11 рационализаторски предложени. Цар бахьанаь хьалхкенна баь пайда 4800 сом ахча да. ДикагIйолча рационализаторех лоархIаш ба нн. Гусаров Анатолий, Черлаев Юрий, кхыбараш.

Московски ленинградски инициатива хьаь а лаьцa металлаш материалаш кIоарда чухча кхоачаш хиласа пайда эц завода болхлоша. Хьалха дIадахача шерашка тоаша хьанка лаьрхIа дIатеддар металла отходаш, ахаш духа завода болхлоша. Царех пайда оьцра керда мероприятеш балха юкъейяхьар укх шера. Цо производствана 75300 сом совгIа пайда баьб. Планах лаьрхIачул совгIа дукха арахийцай гIишлонъеча эша скобаш, решеткаш, алтаьйш, хьастанаш къахьеганхой хьашташ кхоачашдара эша кхыйола материалаш. Металла материалаши кхойбеш леладерах, отходех шоалагIа пайда ийбарах духьал итт бетта кхоадь металл 28,2 тонн а.

Сийлахь-боккхача Октябрьски революце 50 шу дузача денна сийленна [illegible]хара керда социалистически декхараш тIайийцад завода коллективо. Уж ханал хьалха кхоачашдоа, лаьржача дахьа хьалха латт Лайбан Андрей Иванович керте лаьтта тарелкашта ремонт еча цеха коллектив. Шера кийн итт бетта кхоачашъьай цо. Юбилейни шера чотах хIанзалехьа кхоачашдь болхаш ваараш совгIа мехка да. Цига къаьстта дика къахьег слесараш нн. Валевски, Галкина, Гречкина, Киселева, кхычар. Цара шоайх нормаш 170—180 процент кхоачашъю царех хIаране.

Цул дукха тIехьа ца юсаш, иштта хьинаре къахьегаш хьайоагIа вокхагIйола мастер Черлаев Юрий керте латта пуржине меншеш деча цеха коллектив а. Шера план кхаьна 30-ча ноябре кхоачашъю цо. Декарь бетта тIадоагIача шера чотах арахецарга эзараш меншеш. Цига дика къахьег малара, городской совета депутата М. Никишевас. Хьалха ваха саге кхоачашбеш хинна болх хIанзе ше кхоачашбу. Иштта дика къахьег меншешта сирдоаккхачар А. Михайлевас, Г. Сентаевас, кхычар.

Б. ДОТМАРЗИЕВ.

ЯХЬ ДIАЙОЛАЯЬРИЙ ТОЛАМАШ

Юбилейни шу толамца чакхдаккхара вай республике инициатива дIайолаьр я тха «Старогрознефть» НПУ мехкдаьттахой коллектив. Доккхий социалистически декхараш тIайийцад тха коллективе. Уж толамца кхоачашдаре шерра социалистически яхье яьнай промыслий коллективаш. Ди тIехьа соцдуаш цар доаха къахьегама толамаш. Газ яккхара цхьайтта бетта план 17-ча ноябре кхоачашъяьй, хIаьта «Iаьржа дешун» даккхара план 27-ча ноябре кхоачашъяьй. Кр бутт бовлехьа бIаьшшой тоннаш мехкдаьтта доаккхаргда, хIаьта хIанзлехьа яьккха газ эзараш кубически метраш я.

Хьадоаккхача мехкдаьттаген гаваген дIабода мах лохбарах дIабахача итт бетта пачхахьалкхенна кхоадьд 343,8 эзар сом. Къаьстта дика къахьегарца белгалъяьнна я Хачатуров Рафаил, Сорокотягин Иван, Шамилев ГIапур керте латтача промыслий коллективаш. Цар кхы а хьалха кхоачашъяьй 11 бетта план.

А. ФОМЕНКО.
«Старогрознефть» НПУ планови отдела инженер-экономист.

БIаьстанга кийчлу

Советски Iаьдал этта 50 шу дузача юбилейни шера сийна шерра социалистически яхь йоаржаьй Сунженски района «Победа» яхача колхоза механизатораша. Денгара денга дукхагIа хул юбилейни шера сийна къахьегама вахте уэттараш.

Шаккха ца хиннача тайпара хьинар совзаьккха къахьегаш ба колхоза мастерскойшка ремонтин кашн механизатораш. Техника бIаьсти кийча хургйолаш дика вIаштIехьдаьккхад укхаза ремонт ара балхаш. Кийчои линейка тIа оттаргья укх деннашка кхы а массехк трактор. ХIаьта ялат чуэца колхоза комбайнаш ерригаш тахан хьувкъам чуэце а кийча я.

Дицдалийтац механизаторашa лаьтта хьайндара гIулакх а. Iурра дена сарралда хургбелча хьувкъама лара йоллаш кхашка моттигера удобренеш дIаувзаш ба механизатораш Кононов Михаил, Крючков Виктор, Лоптев Тимофей.

Лоацача хана кхай тIа дIаэвай итт эзар центнер органически удобренеш.

Г. ИВАНОВ.

ЮБИЛЕЙНИ ТКЪО ТОНН

Республика берригача къахьегамхоша санна дикача къахьегама толамашца дIадолаьдьд юбилейни шу Грозный станцерча машинашкъахьа. Чакхъьяннар кхьа декада мара еце а маневрови диспетчерaша, стрелочникаша, весовщикаша шоай заданешн кхоачашъяраш совгIа планах совгIа дIабахьийтаб ткъо эзар тонн мухь.

Дика латтача ха-отташех пайда эцаш стрелочих баьхан Iаьна кийчбеш ба уж хIанз. Дика тоаьй стрелочни будканаш дарна гонахьара территори.

Социалистически яхье дика толамаш дахарах станце дукхача къахьегамхоишта Сийлен грамоташ еннай, баракаш кьинах. Царна юкъе ба стрелочникаш Ханукаева, Ахмедова, Кудинова, станце дежурный Парфенов, кхыбараш.

А. ГАТАЕВ.

ИДЕОЛОГИЧЕСКИ БОЛХЛОЙ РЕСПУБЛИКАНСКИ СЕМИНАР-СОВЕЩАНИ

Селхан Грозне политически просвещене ЦIагIа хьайийхар КПСС обкома гулдь идеологически болхлой республикански семинар-совещани. Цига баьхнабар парте городскайн районийн комитетий секретараш, КПСС райкомий а горкомий а пропагандан агитацен отделий а кхалхъа юкъа беца балха отделий а заведующеш, республикански районийн газетий редакторaш, радиен телевиденин, нехдаьтган педагогически институтий общественни Iилмай кафедрай болхлой, культура республикански учреждений кулгалхой, кхыйола идеологически болхлой.

Семинар-совещани хьайийлар КПСС обкома хьалхарча секретара нов С. С. Апряткина.

«ХIанзарча хенара идеологически балха керттера проблемаш» яха доклад йир КПСС обкома секретара нов. Х. Х. Бокова.

«КПСС XXIII съезди организационно-партийни балха цхьадола дешаре» яха доклад йир КПСС обкома отдела заведующи нов. О. С. Белякова.

Семинар-совещане балха юкъе дакъа лоацаш хилар КПСС обкома секретараш в. н. М. А. Дорохова И. И. Абубакарова, республика Министрий Совета председатель нов. М. Г. Гайрбекова, Нохч-ГIалгIай АССР-а Лаккхехьарча Совета Президиума председатель нов. И. А. Алмазов. КПСС обкома бюро кхыбола членаш.

Семинар-совещани шиь болх дIахь беш я.

НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР-а ЛАККХЕХЬАРА СОВЕТ ГУЛЬЯРАХ ДОЛА НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР-а ЛАККХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА УКАЗ

Нохч-ГIалгIай Автономни Советски Социалистически Республика Лаккхехьарча Совета Президиумо сацам бу:

Нохч-ГIалгIай Автономни Советски Социалистически Республика кхоалагIа хержача Лаккхехьарча Совета шеалагIа сесси гулйойла 1966 шера 28 декабре городе Грозне.

Нохч-ГIалгIай АССР-а Лаккхехьарча Совета Президиума председатель И. АЛМАЗОВ.

Нохч-ГIалгIай АССР-а Лаккхехьарча Совета Президиума секретарь Н. СЫЩИКОВ.

г. Грозный.
1966 шера 26 ноябрь.

ИНИЦИАТИВЕИ ТВОРЧЕСТВОИ

Пятилетка хьалхара шу толамца чакхдоаккхаш йоал Грозненски нурий совхоз. Укхазарча даьрта болхлераша сийленца кхоачашъяьй ялат, бьаьцдаларен, кхыйола юртбоахама продукци яккхара а пачхахьалкхенга йоххара а планаш социалистически декхарийн. Шура яккхарен кийчъярен шера план кхоачашъярах Даьхенна рапорт дала кийчлуш ба хьайбаш леладераш. Шера яьнах 4500 тонн шурий, пачхахьалкхенга йоxха езача метте, цар итт бетта ехкай 4132 тонн.

Хьайбаш лeладерий керттера отрад кхоалагIа отделени а. Массанахьаргул а дукхагIа цига ба хьалха латтараш; дакхагIа а доахана продуктивность, дикагIа да экономически хьекхамаш. Укхаза хьахул массаза а кердалар, цигара дода из совхоа кхыча фермашка.

Масала, укх шера итт бетта цу отделенерча Ленина орден лелаеча доярка Ахаева Амината хIара Iаттагара 2642 килограмм шура яьккхай. Советски конституце денга цу говзача къахьеганхочо шура яккхара шера план кхоачашъяь ца Iеш, шой социалистически декхараш а дерзда кхоачаш. Анневаьйн тIехьаюсаш яц хьалха латта цхьаьна доярка а — Долгова Елена. Цо итт бетта хIара кхоабача Iаттагара 2626 килограмм шура яьккхай. ТIехдика толамаш даьхад отделенерча кхыча хьайбаш леладераша а. Царга а хьежаш болх бу ерригача совхозе.

Геттара шийса да совхое дуццар: шоала толамаш дахарах вIгара хьалха кхаш леладераштен механизаторантен декхарийца ба хьайбай фермашкара бахкаой. Уж ба темпаш чIоагIа доакъарий база кхоллараш шура, дуах, кхыйола продукци дукхагIа яара эша керттера хьал хуьйтараш.

Оаха лаьттан 2000 гектар гаргга да отделене. Цу дерригалех а пайда эц ялат даккхара план толаме кхоачашбергйолча, дика доакъарам кхеде йиш хургйолча тайпара. Укхаза шерра пайда эц вIашагIъаьл дIахоча злаке-бобовш баьцех. Шаьшиш я, масала, вIашагIъаьл вико-вIа. Цо Iалашду докка доацача лаьттанца [illegible] доххьата, хIаьта къаьстта доархIаме да цу тайпара хьалххедаь доакъарам белохаш дукхагIа йолаш хилар.

Отделенерча дерригача лаьттаех цхьа гектар яц кхай дуэаш. Цул совгIа, кхаш шалра дац, аьлеш сагаранш болаш да, хIаьта цу гIулакхе социагIа хаалнаш духьала йоах культура обработка еча хана. Цхьабакъда, механизатораша, Iалашо духьал оттаь уж хаолнаш цхьан бартаца эца а еш, лакха хьувкъам кхебу. Масала, 1966 шера укхаза хIара гектара тIара 20 центнер хIаьна ялкхандар аьнна ялата яьккхар, из хул ерригача совхозе иккъера лаьрхIача хIара гектара тIара дьаьхача ялател дикка дукхагIа. Цхьаццайолча кхашкара 25 центнер, кхьинеттел 30 центнер йоаккхаш а даьккхад ялат. Укхаза кхо бIаь гектар совгIа йолча лаьтта дIайийна горох хIара гектара тIара 15 центнер яьккхар.

Уйла а йийя, моттигера хьалашка агротехникана керда карагIдьниярашн тергал а дийа чакхйоаккх отделене баха еррига комплекс. Укхаза керттера лоархIаш болаш я отделене кулгалхой, специалистий, берригача механизаторий инициатива а говзал а. ТайгтайтIарча къанех ба отделене кулгалхой. Отделене управляющи нов. Янишевцев арсе ва, агроном нов. Мальцев — инженер, зоотехник нов. Джалаев — гIалгIа.

Отделене кулгалхоша творчески лелаху гIулакх, моттигерча хьелашка а ца хьожуш, шолйцинга юкъехдахьаш цхьа хьалха латта агротехника приемаш. Массанахьа лелаеш а, масала, дIайийнача хIаман самолетаца минеральни удобренешца подкормка яра метод. Сиха а дорa а хуз из. Цхьабакъа, отделене дог тийшинад, шолйх хьалашка из метод массаза а дика хуьлуш ца хилларах. ХIана? ХIаьна ма, кхаш шалра дах, чIогIа хуз хьекх. Вызача хана удобренеш тосаш хилча михо дIаккхуьх уж, хIаьта догIа делхача а доа дашача хана тосалуша боса сагIонашара Iоккхуьх. Эффективность тIаккха лоха хуьл. ХIанз лаьтта сахача хана а хIаман дIаеле хьалхагIа мара тессаш укхаза удобренеш, хIаьта эзартаман техачул тIехьагIа — цкрна цхьаьна баккхалe хьалхагIа тосс минеральни удобренеш. Цу тайпара, лаьттанца юс удобренеш, бозза чуэз дIайийнача хIаманаш. ХIаьта самолетаца еш йола подкормика дерзагIо, сатийна догIа делхача хана мара ац, из а нагахьа санна летчикаш гIоьтта раьза хуле.

Массаза а боса сагIонашка пхорагIа дIаоп хIаман, це а иштта Iавнаду ерриге тIоадал лаьттанца соцаелга.

Отделене чIоагIа уйла тIайоххийт юрта боахама культурашта хулардерашцен лоаттабеча къонахаш. ДIадийнача кIих шиъа чоашилтдар. Химически средстванца къонсам лоаттабарах бакха пайда хилар, хIана аьлча ядохимикаташ ца тоьлаш ха йоагIар, цул совгIа уж еттара кхоачамболлаш техника а яцар. ТIаккха, отделене кулгалхошеи специалисташеи механизаторашца дагадаьрхIар, заьь шеэза аха. Опыт тIехдика чакхъьлар. ШоалагIа деш доза оахам эулам дергаш эгара чIоагIагIа лържача хана дар, цу тайпара, тоьшнагаш шой дерригачо фуца боала хIал а хьош. ШоахагIа даьча оахалаж кхы цхьаьнга пайда а баьлар, оасар мIекдь дIадаккхарца. Керза дагадеха из гIулакх экономически пайдана хилар гучадаьлар, оахам шерра-шера ца деш, массехк шу даьнначул тIехьагIа, эулам дергаш гучаьларга хьежна мара де дезаш ца хилларах хIаьта а.

Ахархочоа тIаалтта бехктахамера гIулакх да хьувкъам чуапар. БIарчча шера лаьттанга дIабахийтача дукхача къахьегама кхел массеxк дийнахьа къаст.

ДIайийна хIаман укх шера чуэшара хьалаш чIоагIа хала дар. Вастаста догIаш делхар, цхьаццайолча моттиганаш Iодажадар ялат.

Укхаза а иштта накъа ялар инициативен творчествои. Дукха комбайнаш цхьана а йолаш ялатам чуэцара метод лелайир отделене — цхьан кхай тIа боалх беш хулар 8—10 комбайн. Цхьаннена тIехьа шоллагIьар йолаш лелар Ахкалов Николая, Бекетов Георге, Шкирдов Николая, Макаев Султана, Анисимов Федора, Гагерманов Сайдий, кхычар комбайнови агрегаташ. Нагахьа санна цхьан кхай тIа догIа дийлха тIаьхьа а йолаш, вексазахьа ехьа хилча, ерриге техника цу сахьате цига дIатIалоаллар.

Ялат тIаьда хилар бахьан долаш из чуэца ха тIехьаиоллар. Фу дерга? ДIаатта латта йиш ицай. Ялат докхала тарлу.

Хьалувла, — аелаш ер вай, — аьлар комбайнерашка, — мIеанг-дукха фийтаж ата-и мег вай, оате а доа ца деш, чаца хIа ца дохийташ кIаллардоаккхаргда вай дерриге ялат.

Комбайнерашa ялар дир. Декаитта шакъера йоккъаш кхезза хIала хилар, аьнна, мIаьнгтайир комбайна конструктивни даьнешна кийсьаш хилча. Ялат ооачагIа ца атар дукха барабан го мIеенгагIа боахаргIболаш ниЙсбир. Кхынеттал тIаьда доллашехьа а арда долалелар дерриге ялат. Аьтача ялата цхьадола дакъа а пайдана доацаш довнар. Хержачул тIехьагIа доаханна телача фуага дIадахар из.

Комбайнашта тIехьа йоллар ца хьагулдеш йоца агрегаташ, хIаьта цкрна тIехьа, дерригача кхай йистошка дIатоххадаь даьча, шой тайпара агрегат йолалора тракторист Байсаров Лема хьалха а волаш. Агрегато шийнга тIаьха теккадора мацут хьекха, ала баьнна доагIа хашш. Юхе агIийех юхкаш цу сахьате аьрe дIайоалар. Оахам де кха мукъадоалар, хIаьта лаьттана овкъара хьисапе йола удобрени хулар цунах.

Цхьа бахьан доацаш дацар, Байсарова агрегат чакхъьнначул тIехьагIа трактористаша Дужуев ГIапура, Карникин Андрея, Бадалов Мансара «С-100» яхача ниэ болча тракторашца цхьана дийнахьара норма оахам деча хIаране 200 процент а кхы дукхагIа а кхоачашъеш хинна хилар.

Цу тайпара, цхьан дийнахьи буен цхьан кхай тIа вIаштIехьа-тIехьа деш чакхдоахар хасарах улла ялат хьалтьадарен ардарен, ца кхашкара арадаккхара, юххаш йоаглара, оахам дара, пожнивной хьашкIаш дIаера балхаш. Цу тIа а цхьаккха агрегат сеца латтацар цхьанне бехкаx. Паранева шиЙ моттиг а декхараш а дика довзар, царех дика лоархIаоера.

Уж толамаш дахара бахьан да ерригa коллектив барттайна, болх дика вIаштIехьбаьккха хилар, отделене [illegible] воя айнна хилар.

А. КУИМОВ,
КПСС Грозненски райкома инструктор.

ДЕКХАРО ТІАДИЛЛАИ ДЕГА ДЕЗАДЕННЕИ

Шоллагіа дй дар шийтта шу доза Пайтіамат [illegible] Хьехархо Халисат Магомедовна лаьар тіа кхар цунна. Цхьаккха хіамана гунахьа доацам санна кез [illegible] Пайтіамат. Хьехархо бІарта [illegible] гіа чуиккхар из. Ийіага нанас тіайиэар хьаша. Из цу сахьате йоаллар цкьаь боаханга хьалха хаза да [illegible], хааш када.

— Шіаьна хіана аьац Пайтіамат? — хаьттар хьехархочо.

— Да ма аьай, хьеза, сона цхьан пена хала да, хіаьта из йоккха [illegible] ма йай, сона цІагіа воаг[illegible] дица дикагіа да цо.

Къаьначунца вІашагІкхетар... Из-м хьалхара хинна а тіехьара [illegible] а дацар. Уккхаза, лакхача доакашка уллача бІаьрча юрта Советий Іальай дахаьнгахьа цхьаккха саг вайар дийнд.

Нохчий бытд доах дош дар аьлешка чухь хьахинна законаш, патриархально-родовой гіулакхаш [illegible]. Дукхха шераш хьалха Эмаева Халисат Магомедовна ухдаь [illegible] хаза, школа [illegible] аьлар цунга:

— Урокаш дика телаш хилар — из-м деррига а дац. Юртара кертіера культурни низ вай да, кхетадой Іа? Цу тайнара беранга хьайха Іа [illegible] вай.

Кастаьлашха Халисата ше а кхетадар из. Къаьнача атта [illegible] тивац. Гой хіане а Халисата хьалхенза аьгіа йоккха хинна, суеверии, цхьан кІанчо [illegible], [illegible] бахьде гІерт из.

Дахьей наьнагех Грозныерча интернате шоай [illegible] деша [illegible] тІагІертта дувц хьехархочо. Йоархіайдар — [illegible] туьлаллийтар, суеверии болча дахья наьнай [illegible] кІалхара йийг [illegible]. Чакхдьахар шу, [illegible] Халисат Магомедовна. Гуьбеннача [illegible] шоайла вІашин дагара дувца [illegible].

Цхьайтта класс [illegible] ПайтІамата. Хіане журналист я из. Хьехархо Халисат Магомедовна Эмаева — цунна аттара гаргара, дукха хаь деттагІа я. Дйтта йола деттагІа [illegible] дукхахача, дукхача наха а.

Юртара интеллигент... дукхача хІайцна декхаройла веш йола цІи. Из тІех да школе урок лаарал, лазарах саг [illegible], [illegible] йола [illegible], [illegible] книжка, хьадаларал. Юртара интеллигент моллагІа [illegible] — [illegible], агроном, лор, зоотехник, библиотекарь, — из ма идейни, политически бІухо а наха кхетам балара хьахьехьара партийни организацена гІоьча а.

Къаьнача лоамарошта [illegible] [illegible] дийша а письмо деша саг кара на воагІаш юртара юрта письмо хьихьа. Хіане Нохч-ГІалгІай автономни республикие ворІ [illegible] соагІа хьехархо, [illegible] вазар гаргга хори юкъерча медицинаски персонала саги, лахьеран юкъерех образовани йола юрта боахама 3,5 эзар гаргга специалист, эзараш бола культурно-просветительни учреждений болхлой ба. Из

ЮРТА ИНТЕЛЛИГЕНТА СИЙНАХ ЙОЛА ЗАМЕТКАШ

боккха ниэ ба. Цун политически балха ирал [illegible] саг[illegible] хьаьста [illegible], [illegible] кхойкхоча [illegible], [illegible] бола идейни бІухой, партийни балха хьакъехьара гІоьчий.

Дукхагга лц юртарча интеллигенце сий кертеерча дакъа цун общественни декхарна доаца гІулакхаш хаттам хилар.

Тха юртарча интеллигенце [illegible] хьалхьд республикие хьа дош [illegible] дола сий [illegible] общественни декхар кІаргга кхетадаш хиларца, юртарча къахьегамхой хьакеттанга [illegible] а ен гІулакх дош хиларца.

Шоиа Руставеле да а [illegible] иугІараш:

«Іа [illegible] — [illegible],
Іа дІаденнар — [illegible]».

Ма нийса аьнад [illegible] хіама [illegible] ца дуташ ше наха дІаденнар, знаньйи культурах [illegible] нуй [illegible] а [illegible] хул.

[illegible] шу да Сунженский районе Ольга Константиновна Самойленко хьехаш йола. Доккха декхар кхоачашдеш, творчески йоагаш, кІаьалгІрейоаца пропагандист йолаш саг я из. Цун инициативах гуьйъд а 20 шерашкарча Сунженски комсомола исторех йола сакъердаме материал. Цункхача къонача наьха дог [illegible], бехк тІабахийтаб цо общественни балха.

Шалинский районна «Червленский» кхача совхоза ветеринарни лор Рафаил Михайлович Нерсесов кхет-наьха ту юртахошта лекци еша воаш. Массеха шу да доаман [illegible] йола политкружок лелаеш, юрта художественни самодеятельность вІашагІтеха бола беш Москверча юрта библиотека заведующи Хатимова Ася йола. Керда обрядаши гІулакхаши шоай юртарча наьха бетта [illegible] кІезига хІане дайлаш Нагор-Юртарча юрта клуба заведующи волча Вахаев Лема Вахаевича.

Сейна дагаеха хьехарх [illegible] ца аьхарш. Цунна ба тха юртащка [illegible] бола, гІад а бола воаш болча наь уха, шарна беседаш ю дика интеллигентан.

Атта дац сий [illegible]. Йоккха идейни занатль йолаш, ший ошамей хадданаза хьагІъоаш, «юртарча хьалхий сиддка ца еш», эттара а лакхарча профессиональни политически дІадехарий [illegible] сий интеллигенци массела а.

Тха юртахошарча интеллигенце хьалхар белгалдаьнна закхденнаш КПСС XXIII съезд хинначул тІехьагІа. Сийлахь-йоккхача Октябрьски социалистически революце 50 шу [illegible] дизаро а лакхха патриотически лег [illegible] иттаду кун балха тІехь. Балача наха юкъе беш болча идейно-политически балха, юрта боалама [illegible] кхоачашьхара къахьегамхой оарцагІа бахара къаьстта лоархІам, къаьстта чулоацам ба. Юртарча интеллигенце новкъосталца гуляьеш я районни дІахача исторически хаппах йола материал, кхыи музей. Лакхбеннаб [illegible] юртахошта юкъе беш бола интеллиген-

це кхетам балара болх.

Хіаьа, интеллигенце эттара хьалха ше хьаду ше кхо на еш общественни декхар кхоачашдеш хиларца ший сий. [illegible] организация дезаргйола а [illegible] сагІенинарна [illegible] ен. Тха республике [illegible] районни члена [illegible] [illegible] [illegible] а [illegible] [illegible] культура [illegible], [illegible] 100 [illegible], 99 [illegible], 40 инженер ва. Юртен районни Советашка къахьегамхой депутаташ болаш кхы а дукхагІа ба интеллигенташ. Ала мар [illegible] юрта специалисташ къахьаргІон на «Знание» ахача общества член волаш.

«Интеллигенце дИ» дезаш хІадд республике традици а хинна дІаэтта. Из хІара шера, хІара районе деладеи ха. Цу дийнахьа районе интеллигенце [illegible] гІаташ, грамоташ тел.

[illegible]

Тха [illegible] партс политика [illegible] КПСС XXIII-ча съезда из [illegible] юртарча интеллигенцена [illegible] [illegible] тІехь вІоагІа [illegible].

[illegible]

Наха юрта дика хувоши [illegible] хьехархо Н. Бест — каста воагІа хьаьавар из доамарой цІенашка, из хьахоашта дош [illegible] политически тІехьа дахарапта дукхаль. Из юрта вехачула тІехьагІа хина балх бе халла художественни самодеятельность. Цхьабакъдь, массехк шу [illegible] хьехархо кхычар хийпача сацно лар гІулакх. [illegible] хиппар буд ха а тІеду со.

— Гой хьеза, боахам [illegible] — [illegible] студент.

ДІахьехача сона ту: [illegible] дегІчеа уллу еш я боахама Нашхахаш. Цхьаькха дукхах [illegible] шоай дешахьарча боахамашта. Цхьабакъда, дахкача хІаман тІехьа я цхьа бустан болам хила деза. Мещанство увоаш — увоаш шийна [illegible], дІошаг воакхх саг. Общественни хьоатташ

кхатІехьашка дахьара дІайоалу из. Цхьаькха, раьза а беседаш [illegible] лекци еша [illegible] хьехархочо, дІахьа дІахал [illegible] юкъе да наха чІоагІо йер: [illegible] сиха хулар. Иштта дІадоаладелар тІехьашка хазар.

Дукха ха къахкар оаха [illegible] вІашин дувцаш. Из дукхаш дІа [illegible] цунга сайна дега [illegible]. Ерригга доглоахар дІахьалха хазар из. Цо сона дош [illegible].

Цу гІулакхо уйла [illegible] ер мот. Юртара хазар горедерчуй вогаш да. Юрта горедаца нийсде йий йоацаш кІезига да саго дукхаьал богаш иштта дахь а ловге дахе а хІахьйана йоаш йола культура кхуршаш. Укказа кхайа а на кхухьаш дукхаьла дІакерда вай [illegible] сийна хьай хьолтан Іа [illegible] участкана дІадаьй, цундадІатІадоахийте атта йоаэргьа Іа духонй ганб. Дукхаш хьакъехьа городе а, [illegible] хила [illegible] къе волаш, цхьабахьда, юрта хьало, вахаро сагагара дІадех цхьан хІоапаш тІаерраша йола дукхаш [illegible] бахьан лоаш кхы а лакхагІа уйла болаш из хилар. Кхы къаьнта а дагахьа сяна нарте районна [illegible] правлениеа истопо [illegible] бетабеккха на [illegible], хьехархочунда И. кхьала новкъосталца вІашагІботтабенна хиннабалара, гІалхха нарна зедаша хургда из хуммабоар, [illegible] цунна новкъостал [illegible]. Из [illegible] массешка а урок я. ДІахахача шера республике юрташа бол бе балхар бІаьй вола кхоан специалистан — лораш, хьехархой, агрономаш, инженераш. Царех дукха дукхагІа боахаш [illegible] дошача онгІарахьара хьабоввайтар, партийни организацей дІиа гІоьчаш хинна дІайтар. Иштта боалаваьнта юкъе ир Таганрогски недиститут йистелькхха ваьтта И. Шумская я. Из бенане гІаьйхар Урус — Мартана района Гойтарча юкъерча школе. Цу [illegible] наьха [illegible] [illegible] из. Цхьабакъда, шу [illegible] а стулане [illegible] Шумская кхы [illegible]. Иштта [illegible] а [illegible]. [illegible] ду вай [illegible] хІане а [illegible] — вай кхоалаш бахьан боккъонца къовсам лаьттабеш бола саг хьабеш йола лакха а сийлен а уйла чуйоссаеш болча кхетама кІезига терко еш хилара.

Халисат Магомедовна Эмаева иха а дагайона боаш ба са. Ветшиттан [illegible] кІезига кхоазалун хила сон [illegible] хьача, [illegible] делар:

— Кхача тайнара аьа вай [illegible] — аьача.

Иштта аьа беш болаш бе республика юртарча интеллигенце хІараш, эзараш бола дика накалаш. ТІагІертта хІане хьалара [illegible] йолаш сенна. Уж партийни организацена уйла ма] [illegible], борт боахам ба, [illegible] [illegible] а.

Хь. БОКОВ,

КПСС Нохч-ГІалгІай обкома секретарь. (1966 шера 20 ноябре арадаьнна газет «Правда»).

ПАРТИЙНИ ВАХАР

ДЫНА ДУХЬАЛАРЧА ПРОПАГАНДА — ДЕННА ТЕРКО

Дына духьалара пропаганда балахаза юкъейоаржаар боккха лоархІам болаш да. Тха районе кІезига бац [illegible] йоаш [illegible] нах. Сектай кулгалхой, [illegible] оагІув [illegible] лоацараш гІерта моллайча [illegible] а шоай [illegible] кІалхара дахьан тешараш дІа [illegible]. КІезига ниа йІабахийтац [illegible] шоай [illegible] керда членаш юкъе [illegible], хьехастта [illegible]. Партийни организацешкара цу берригне дІадех атеистически болх халун теабар. Цу гІулакха телаш бумабенна хургба, эттара хьалха цу балха нийсагІа йола форма хьахкоастие харий. ХІаьта из форма нийсъа ел моттигерча хьалдешна.

ШІабла районе дына духьаларча пропаганда йовзаш болча формаех [illegible] яц, хІаьта цар новкъостал ду наха юкъе еш йола атеистически пропаганда тоае. Тхо доача эттар [illegible] лорагІа хьрдай цІагІара лекторен. Тха районе уж 608 я, хІаьта цар [illegible] 9 эзар соагІа лалувгІархо. Цар ен естествено-Іилма темах [illegible] лекцеш, беседаш ю. [illegible] еш диафильмаш гойт. Цу [illegible] [illegible] атеистически балха тоаламаргІа йола форма йолга. [illegible] чІоагІа безам а болаш тула шоай лекторешка, [illegible]

заш лахуеш лекцешка, [illegible] хаттараш ду лектораге.

Лекторе [illegible] а Бурчалоевски [illegible] хьехархо [illegible]. [illegible] беседаши лекцеши дахл беш тІаьбодаш а чулоацам дика боаш а [illegible]. Лекцеш [illegible] а бІаргадийнар а дукха дуьд лалувгІараша. Лектор Халиматова дика кхет дахах наха юкъедоха йокха дукхаш [illegible], цунгахьа боккхача бехкечохкашна кхоачашу цо шийна тІадихкина декхар. Шоаш дика лектораш-атеисташ болга хьахьекхал Сержень-Юртарча школа хьехархоша Техмаев, Очерхаджиевка, Шалых № 1 йолча юкъерча школа хьехархочо Саидова а кхычар а.

Партийни организацеша малагІа терко ю атеистически пропаганда. Из бахьан долаш районе ухх тІехьарча хана кІезигбеннаб мурдий тоабанте юкъера нах, бераш школашка на ухийташ, дукха моттий кхувлаш моттигаш кІезигагІа нийсалу. Бакъда цхьайолча партийни организацешта лерттІа терко яц цу лоархІамерча гІулакха. ХІаьа а дукха моттигаш нийсалу кхийна йола [illegible] къаре

ухийташ, бенеш [illegible] [illegible] юкъезаш. Къаьстта хьуй ба Антуреран Бачи-Юртарен сектанташ.

Антуры яхача юртарча сектанташа шоай берригга из тІабоаийт шоай группашка 10—12 шу дальна ха болаш дола бераш юкъезарш. Иштта сектант юкъехар Антурински юкъерча школа 4-ча «В» класса дешархоч [illegible] шу юртарча бераІ юкъерча школа 6-ча класса дешархон сектий кулгалхой вхинех дешаре дІабаьлар, баьдь из хІана тердаьдашар школа партийни организацид.

Цо хьагайт наьйолча партийни организацешка атеистически пропаганда боагІача тайнара лоархІам на белга, райна духьаларча идеологеца хьпнаре къовсам на лоаттабелга.

Атеистически пропаганда дайн терко е ела. Из е еа цахадаш, уйла а ел, кІаьта цунна [illegible] бола коммунистам, комсомольцам, партебоацарий активе. Дыних юкъедаларайца вай дикагІа къовсам на лоаттабу, уж вай вахарера [illegible] дІадаха [illegible] вай.

В. АБАЕВ,

КПСС Шіабла районни секретарь.

КЕРДАДАР КОТДУВЛ

ОТЧЕТНО-ВЫБОРНА ПАРТИЙНИ СОБРАНЕТА

Отчетни [illegible] партийни организаце бІаьча балха [illegible] белгало я, — аьлар «Красный молот» хІаьта завода парткома секретара нов. Шейхова — завода коммунисташ КПСС ЦК сентябрьски Пленума решениш кхоачашдеш хилар.

Кердадар хьалхашка болх бу керхІ бутт дІабахийтав. Планированей экономически стимулированей керда систему [illegible] болх бе йолашена цун хьесьаш йоза карагерзаяра кхоачамболаш ха яц, цхьабакъда тахана аьд ййи [illegible] цу боахама реформо чІоагІа новкъостал ду производствах эффективно пайда эцара. Из бахьаннга къаьгта хьагойт итт бетта завода дахкача хьокамашна. Товарни продукци арахецара план дІадахача шера цу хеназ нийсача 7,1 процент [illegible], кхычача продукцеш реализаци яра план — 4,6 процент, хІаьта къахьегама оасарле лакхъеннай 5 процентагга дІакхоачаш. Цу юкъа боккха болх чакхбаьккхаб арахецаш йола оборудовани органиашкхам, керда машинаш хьаеш. Красномолотовцаша карагерзаннай 500 атмосфер йола фонтанни арматура арахецаре, цементировочни агрегатий массеха опытни йоргн хийчаьай. Цо бахьан долаш хьал ахавенн йІаатьаьй ЦА — 320 м

хІача цементировочни агрегата гарантийни ха. Конструктораш Іилмахошца цхьана оттальй дикагІйолча машинай, оборудоване проектан.

Завод технически догІавоалара [illegible] кхоачалІеш боккха болх чакхбаьккхаб. 176 эзар сом экономически эффект йола шошттъхе итт модернизаци чакхъаьккхай. Завода рационализаторшна сийнай 623 предложени, уж производства юкъейоалар бахьан долаш кхоадаь 100 эзар сом, 100 тонн металл, 4,5 эзар сома чаьха электроэнерги.

Заводо моракх коммунистически къахьегама болаш. Цунна юкъе дакъа лоацаш ба 3 эзар гаргга машинашкераш 1520 саги лелаю коммунистически къахьегама ударникий цІи. Царна юкъе 580 коммунист 415 комсомолеций ва.

Коллектива коммунистически кхетам лун дукха карагІдьнинай завода партийни организацена. Цехашка хан-ханнахьа еш лекцеш, беседаш ю. Кулгалдеча [illegible] экономически семинараш ю. Цунца цхьана докладчико а преникха къахьегам хазпа на а белгалдоалар нийслун йола кхоачакйовоацараш, хІаьта уж дІадахара предложенеш тех.

Механьтта аппаратурни цехе шела карагерзаш боккха низ бола 855 эзар сома мехьа йола гидропресс, лахерча бІаране да технологически оборудованеца ремонт яра гІулакх. Ноябрехьахарча декаде заводо воргІ процент шара кхоачагъьйнар бетта программа, чІоагІъе еаш я къахьегамен технологически дисциплина. Механьтта аппаратурни цеха начальника заместитела Шашкова, массала, кхи

уйла йир партбюро, цо заводуправление айхьахьайн отделаш болхлой бехктоклаш дахІара болъенца терко ца ярах. Вай коллективо, — аьлар цо — заказчикашта дІавийтаб 277 тонн йола аппаратура.

Завода директора Колесникова не къамаьл дош дукха терко тІалайтта дийнар фондоотдачех дахпа. Цехий дукхагІйолча кулгалхой безам бух,— аьлар цо, — дукхагІа оборудовани, станокаш, керда техника ера. Вакъдъа массане а кхетадаш, цу техникех бигам пайда еца бешлга. Вай массаре дешар до къахьегама оасарле лаккъе, производства терахаш гуьбоалаш, производство хоцун дІагІайоалае.

Собрале къамаьлаш дир цехий партогрганизацие секретараша нетна днепрострукцией — нов. Рубанова, фонтанни арматура — нов. Федотово, ВЛКСМ завода комитета секретара нов. Кантарнес, инструментальни цеха начальника заместитела нов. Лина, парте Ленински районна секретара нов. Медведева. Цар массане а белгалдаьккхар заводи партиозе боахама реформа чакхйоаккхача дукха карагІдьнинг. Бакъда не дезараш а кІезига дац. Участкашкі, цехашка лелара шаьйоалаш боахама расчет. Эсала латтащ къахьегама дисциплина. ДоагІача тайнара комсомольски профсоюзни организацена кулгалъа дац партбюро.

Керда хержача партбюрона конференце дІадийхар балкара кхоачанбоапараш дІадахар. Советски Іаьдала 50 шу дузача денна хетаб шерра социалистически яхь йоарийр.

К. ТИМОФЕЕВ.

ХАДДАНЗА ЛАКХЪЮ ДИКАЛ

Бетт-бетта [illegible] номенклатурах вола тІехьанчакхахе Грозненски гаражни оборудование завода. Итт бетта задани а 103 процент кхоачашйир завода коллективо. 58 эзар сома мехьа продукци арахийнар планал соагІа.

Экономически дешаш Іомадеш а дика долаш а ма [illegible] [illegible] техникн-экономически [illegible] тоала. Пхьхьаре хала [illegible] енций арахецача продукцена дикал. [illegible] [illegible] гарантийни ха. Иштта, [illegible] а дволод дахь а чІоагІа [illegible] йола [illegible] 18 бетта гаранти а болаш арахецар, аІаьта хІана из а [illegible] ца [illegible]. Иштта а [illegible] болча гидроподъемникий, 2,5 тонн йолча гидравлически [illegible] рессораш хьайоаккха [illegible] гарантийни ха а.

Оьшаш етта дале а дукха кхоахьоаш дийнар ерригача коллективо из гІулакх чакхдоаккхаш. Дукхача [illegible] конструкци хийнар, [illegible] тоейир балха технологи. Къахьегага хьенка да хьадхинар. ХІаьта боахама ЦарагІдахнарий Ерригоаена Выставко дикха доаш я [illegible]. Выставка хьайтта «Волгонефть» «Москвичъ» хьафкІа йола электромеханически подъемник хьахрах завода хьожаьйй ухх шера шоллагІча степени дипломе. Иштта соагІатаццца белгалдаьйй завода дикагІбола рационализатораши изобретателаши. ВДНХ [illegible] медальш дачал цхьана енций завода хертерчи инженера Григориан Сергей Шамировича. Бронзови медалаш енний слесарашта-сборщикашта Н. Г. Сычева, А. В. Трубеева. Завода 50 болхлочо енний ВДНХ дийка [illegible] йола свидетельства.

М. [illegible].

ДУКХАГІА — КОГА ГІИРС

Октябре 50 шу дузача денна [illegible] ца [illegible] хьалар [illegible] къахьегаш я тха Грозненски кога гІирс бочча фабрика коллектива. Цхьайтта бетта яхи 10-ча ноябре кхоачашъяй кога гІирс берашна. Пхьиавстта планал соагІа арахийна кога гІирс [illegible] ба. КарагІдьнинчех кхоачанйбаьл Іеш цу тха фабрикий болх лелиа. Шера яхей 2—3-ча декабре кхоачамбе верхІ оаха. Ноябрь бутт болазбьа аэрашт пар кога гІирс арахецаргба юбилейни шера чотах.

Продукцеца дІабоаь нах лохбара в дукха кердадараш балха юкъехийхьад. Из бахьан долаш ухх шера дукхъал итт бетта начакхьалкхйина кхоадь ахи 20 эзар сом да. ХІаьта продукцена реализаци яра чотах производства хинна пайда 13 эзар сом да.

Ухх шерашка тха фабрика арахецаш эзар [illegible] наха Іай юкъха ботинкаш. Цу гІулакха чІоагІа уйла йир инженерно-технически боахлошй, мастераша. Хіане арахеца шера ца езаш кийчъахй кердача моделах йола уж ботинкаш. Декабра хьалхарча деношка серийно арахеца йолалургйа уж.

Къаьстта дика хьахьет Мурдалов Султан керте хаттача моделашгошивочни цеха коллективо вай. Шаумов Асвада кулгалдейта моделашно-заготовочни цеха коллективо. Дукха хІана ца [illegible] шера [illegible] кхоачашьай цар.

В. [illegible].

Грозненски кога гІирс бочча фабрика [illegible].

Говза мастер

Дукха ха йоацаш са хьакаьа хилар шиі професси чІоагІа езаш йолча цхьан сагаца. Из лц хьехархо, инженер, лор, агроном. Из я хІамаш тега мастер.

Город Грознерча горпромкомбината чуйоагІача модай ателье болх беш я Яндиева Ахьмада Раиса. Ше кхуш йоагІача хана чІоагІа безам тІабахар цун хІамаш тегарий говзала. Балха яха да хьайтиттача хІамаш тегача балха яхар Раиса. Коллективо безаме тІаийцар из. Кхы а совбаьлар хІамаш тегарий говзалцара безам. Цу хана дена тхьо шу соагІа ха хьалкхаь. Шераш дІа не ух шераре опыт, лакхйора балха говзал.

— Тха балха тІа керттердар да тега хІамаш хоза, тІайиккхача тоаш, модах хилар, — аьлар Ахьмада Раисас, — бекъонца дола художникаш хила деза тхо.

— Тхоаш [illegible] костюм е [illegible] дартдоалаш тегара [illegible] оаха.

Цу тайнара къахьегарах шаттувоал цун а цунца болх беча кхача хІамаш тегарий а шоан тега аІана лакха дикал йолаш, тІайийкхача тоергІалаш хиннйто.

Театре е концерте цхьа шера бІарга ца дайна баргахьаш тега дезаш а хул тхо, — аьлар оаш я Раисас. — Дукха ха йоацаш ателье а вена филармоне директора дакар дир оркестра болхлойта фракаш тега аьнна. Оаха

кІанкха а тегаш форма яр ма. Цхьа йоалагІйолча мастерскаша кхоачашде ниспредоцаш оаш а дар.

Закройщих А. А. Петросян дагаваьлар цеха коллективаца, артистий заказ кхоачашдара дийнна ма. БолхлоІа юкъера эттара хьалха йостхахар нов. Яндиева. Тха бригадо дош ду 17 фрак тега, — аьлар цо. Цунца кхь лейадча Н. Волков керте хаттача бригадо а дош делар 17 фрак тега. Шийн хашнахьа тІехдамеш

чиіта дІаяхар из форма. Цу формана ротла хинна артисташ чІоагІа барькал яхаш бер хІамантегаранта.

— Хьахха цхьацца кхетачашшашника готтача вешешне бохд беш яр тха коллектива. ХІана кхача тайнара да тха гІулакха, — аьлар Ахьмада Раисас.

Ателье нагІата, сийдь я Баракьаш дистара, хІамаш тегара, бархьам хьалахара лахрІа поменеше я уклава. Иштта йолаш я чертежаш, лекалаш, кхыйола приспособлениеш. Оборудованеца автоматизаци вай. Цо вІашуІехьдоалийт хІара машинаца массеха операци кхоачашбе. Из цу керттердар, керттердар да хІамаш тегараш шоай беш нийсагІа бола гІертар.

Ший бригадерча хІамаш тегаршкара доагІар дьалех, [illegible] новкъостал де кийча а, шийн опыт дІалу бохьлонта Раисас. Цудухьа оал цох боккъонца йола хьехархо, воспитатель, новкъост. Иштта йоах цох кхойлаха хІамаш тегачо, цун ученица Ибрагимова Баиас: «Сона чІоагІа новкъостал ду балха тІа Ахьмада Раисас. Йоккха опыт хьаеяна сона цо». Цо Іомабаь болхлой цу ателье болх баь но Іеш, вай республика районашка а болх беш ба.

Бригадира нов. Яндиева дийцар: «Цхьа районерд цхьа йоІ ера ателье балха. Массеха ди дикахар болх беш, цхьа бехьа Іомалар, тІаккха балха а цу йоагІаш цІахха сецар». ПІатехчача гучалалар Іехайна агІаш бола болх цунна безаш ца хилар. Йох цецаьлар Раиса, чІоагІа вовзаь а хьалар цунна кхы из говзал иш [illegible] ца енашахьа из цига балха яр. ХІаьтт иштта дІабоаьнаба бац Ахьмада Раисае ший къахьегама низ. ХІана а тІехьа карагІдалинчех кхоачамбаь ца Іеш балха говзах лакхъеш я из. ХІамаш тегача кхыча фабрикашкара, ательешкара дикагІйола метод хьалара [illegible] ца кхобеш кхахьег. Цудухьа массане сийдеш [illegible].

Дукха ца [illegible] ателье бригадий [illegible] социалистически яхье дахьача толамий моттиг [illegible]. Цун бригадина хьалхара моттиг лаьхарьа кхычей арени а хьайбеш Сийлен грамота елар. Дахьар шийн къахьегама [illegible] лакха йах байтанш хьоьагІа [illegible].

Сурта тІа: (аьрдехьара аттехьа) бригадир Р. А. Яндиева шийн ученицаца В. Ибрагимовайца болх беш я.

М. [illegible] сурта тексти.

ДИКАГІЙОЛА МЕТОДАШ — БАЛХА ЮКЪЕ

Дунен тІа дездагІча меттиге я хІана Советски Союза мехкадьтта промышленность. Сихача темашка догІаухаш США боараьта кхоачарлатт на. ТІеххьарча шерашка мехкадьттен газа лакхара темашка дилача дикка тІехьадайтай советски промышленносто США. ДІадахача шера США 1,9 процент догІадоаш мехкадьтта доаккхаш, хІаьта СССР-е — 8,6 процент, хьача тайнара аьча дикаш дукхагІа.

Ухх шера вай мехкарча мехкадьттахоша 21 миллион тонн алсамдоаккха дера мехкадьтта доаккхага. Из гІулакх мехкадьттахоша толаша кхоачашдергдолга хьакьех итт бетта задани хаала хьакхо кхоачаш а еш дахьача толамаца.

ДІадахача семилетках мехкадьтта промышленность догІаухаьта Іалашдаьлар кертерча дакъе, ЮкъерчаВолга, Урала Іалхьмате енза догІа-

уххаш хиннача мехкадьтта районашка. Хіане цигара йоакхагІа йола мехкадьтта майдан проценти новкъостагга хадча хийцха боли беш а. Цудухьа ухх шо шера [illegible] кхоачашбьеш мехкадьттахошта хьалхашка латт чІоагІа бехктоахаме декхар: тІакхета хьача мехкадьттах дукхьал 20 процент шара тІакхетарган керда районаш карагерзадарца, хІаьта 60 процент къаьнача районашкара доаккха деза. Из доккха декхар кхоачашдера эттара лоархІамегІа бола ниэ ба керда техника, технологи балха юкъедахар, бурув тохара технологи ергбоахам тоалар, керда мехкадьтта районашка бинна болх бергбола хьалхи Іалашдар. Грозненски мехкадьттахой балха юкъекттиг дІалоац цу декхар.

ДІало а майда эцаш шерагІа ниэ а кхухьаргзьа тІа а ергзьа тІоавайтта ниэ тІа а лоттабеш мехкадьтта дакхара методаш. ТІоавйнка лакха давлени лоттабара газ, тайп-тайпара растворителаш, карбонизированни хий, чой, кхыйола реагентан а ледаеш дергдолча опытно-промышленни бал-

хий программа оттадай. Удельни капитальни вложенеш лох а еш кхьачача районашка мехкадьтта дакхар догІадоаладара чІоагІа терко ергьа дукхача тІоавашкара мехкадьтта цхьатарра къаьст-къаьста дакхарен цхьан сиваджне тІоака къастаьакъастача тІоавашка хий чуйтайтарех методий. Иштта шерагІа пайда оарга йовхьаен руднични методашца мехкадьтта дакхара, арахьбойни зонана тайп-тайпара физико-химически Іотхьан бара методех.

Скважинашка хий чухийтара хІашарча технологе, кхьаеттел догІдоача физико-геологически хьалашка а, 60—65 процент майда хьадукхийтаца тІоавашкара мехкадьтта, хІаьта геологически хьалаш дика ца хилча 35—40 процент майда а доаккхаьад. Цудухьа цІенцхь мехкадьтта тІоавашкара хьувиар мехкадьттахошта хьалхашка хадданза латтача кертерчарех цхьа декхар да. ТІехьарча итт шера дукхха тоаклашин мел из гІулакх тоадергйола керда методаш гучайоахаш, тахкий хила эффективностІа йола балха аген-

таш. Бейтаьшакий [illegible] газ, лакхача давленеца чІалань сихха газ, нафта, фен, угланиеши таза [illegible], кхыйола мехкадьттана дІааль агентан. Цу тайнара йовзаш а промышленниш юкъейалхьа а я дукха керда прогрессивни методай. Вица хьалхин хилча цу методаш Іалашдергда мехкадьтта кІеклаь хьадоахархаьга.

Вайцигарча мехкадьтта доахача моттигий зраштейн цига вонагІа капиталовложенеш эшаш терзах а деш Іалмах-техкама балхаш де деза, дикагІйола метод хьад а кІоастаяь, цун технически технологи Іоаа а лдикагІа цунах пайда эцаргбаьш. Уж бахарш хІана хІатьеш да СевКавНИИ лаьрхІа кІашагІбелака лабораторе. Айхха бузам лоаттабу цу лабораторе мехкадьтта-промыслени управлене геологически службашка. Цхьарчоа тоххаха хьакьоаттаьй скважиний призабойни зонана электропІовзалца Іотхьай лоаттабара термически метод. Уж балхаш дІадахадергда 1967-ча шера цу гІулакха лаьрхІа йола агрегат хьахкчача.

Кийчъеш я ГІайт-Кертерча мехкадьтта майдан XXIII-гІача тІоавн чу лакха давлени йола газ чухийтарца мехкадьтта дакхара технологически схема. «Горскнефть» НПУ промыслашка тохкаргда чуухийта хий цІендеш йола вешествеи а отташ тоадинча хьалуяр. Цхьай скважинани тІоака чура мехкадьтта къастъаьста цхьатарра дакхара дахча тохкашинча хьахьехах из гІулакх пайда эца йиш йолйи дехьа. «Сунжанефть» НПУ цхьадалагІча промысле ухх шера шийн скважиние юкъейихьай из метод, дІало кхы а 26 йоахкарьа цу методах болх бе. Ала деза, цига хьаттан кІала а тІехкахьа а лелаеш йола оборудование цу уйраламе новаторий группа конструкцех ях хилар.

Шеко яц Грозненски мехкадьттахой дукха ха дІалехьа тохкамаш дараз соагІа дикагІйола методаш балха юкъехахьа болалургхилара.

А. ВАЙНШТЕЙН,

«Грознефть» объединени шейхагІа вола инженер.

ОАХА ЯЗДАЬЧУН ІЕРАГІА

Ухх шера 20 октябре «ХІамай клубе сагаста» яхаш «Сердало» газетета тІа зена теза [illegible] критически заметка тІа дувцар юртарча клуба ремонт ца яр бахьан долаш балха до йистеласьнчув тІехьагІа Алхан-Кале бахача наьха дертІа сабаІе вІашгІехьаьаш йолаш.

Цунах лаьа КПСС Грозненски районна секретара нов. Ахматхановас редакцега язду:

Хьалха клуба заведующий хиннача Ишиев Тамай бехкай ниэ хьоккхраь соагІа кхи цхьаккха тайна болх беш хиннабац клубе. Из бахьан долаш культура отдела балхара дІаваьккхий нов. Ишиев.

ХІана клуба ремонт еша а хиназ тайна художественни самодеятельности кружокаш вІашагІъехкий укхаз. 1967 шера 400 моттиг йола культура ЦІа хьакде доладергда Алхан-Кале.

СИЙЛЕН НАЬКЪ ТIА

Чигнева цIентара дьяьхна хьуьнаре, Аьлте-Юртарчу отделене йолчу наькъа тахана. Хlинц дилнагIа шу да шу тIе йолчу «Назрановский» совхоза дикагIа йолчу доярка Чигнева Лида балха яха.

ХIавсти буц тIа и ялхьа дах дайкъа тахана. Деттан долчу хьайбанаш Iуьйре, цара доарухан а ахкин хьокъехь. Хьостта тIаьхьачча хоьхина бала тIа доахара хьайбашкара йоалкха шура сиха тIакхет. Хьалха гуьйре... Гуракьа доарьна дукхагIа да де доза балхаш, лоькъалийца йиш яц чуоецадьчуа тIехьагIа хьайбашкара йоалкха шура. Лидас а кхычча доярхана а шоаш долх дехьа хьайбаш хIана дикхагIа ю йоакхо царгара йоккха шура хила еш, аьлийтара: хийхахьа кхоша ший хаинахьа рацион доаггIача тайпара доакъар дийларай совгIа концентраташца йойхордка ю, мел а дийх ший меладу хьайбашта.

Хьайбашта шутта хьинаре гIулакх дар бахьан долаш Чигнева Лидай iIашцIехьальниях хIара Iаттагара йоакха шура дох ца яхийтарая совгIа, из совьлакха.

ЯккхагIа шу да Наьсарен района боахаиш ферманта юкъе дикагIа йолча Аьлте-Юртарча шурий-товарни ферма коллектив «Коммунистически къахьегаиа ферма» аха цIи лелаш.

Ферма заведующи волча Костоева кабинете чухоллача байрг хьот Йикхьарча Совета Президиуйа, Наьсарен райисполкома сийлен грамотех — уж я коллектива къахьегIаа сийлен реликвеш. Дукха я грамоташ, хIара доарбаца тIехьарай а тIехь дIалаьрхIача.

Аьлте-Юртара шурий-товарни ферма вIашагIэоаллача дена цуйна кулгалдеш ва коммунист Костоев. Цукъа дика йола деттача Iуьйй структура. Шиь хорттера декхар лоархI ю ферме къахьегIаи болча нийса йоаххе яр. Нийтта шоайх дог деззаш волча шоай ферма заведующе Костоева шоайх дог хьаьрдийтац дояркаш.

Ферме Iалашдаьча доакъарга хьожача хоргда хьайбаш лелдераша Iала тешлахи кийчо дьяга: доакъара дьаркIа кхаьь шойара свекла дьарчхIа алах а аь вIашкетехай, кхоачамболаш IаланкьаьI силос, гIона доакъар. Боккха чоран гIабалийтар хьайбаш лелдераша ферма хьайбаш Iаьтара доларгдоача помещенешта ремонт яра. Уж дарриг йихан хьолаха кхоачамболаш хиьрча дах Iа.

«Ваш почетны аха орден ма Ленина Костоева. Дог гIалдаьл ше хьаьгIача кхоан ишта доарлIаца совгIат дейча. Костоевна дика ше хьай [illegible] гIоаче, йоакхагIа болча доярка Барахоева Лемкайна Социалистически Къахьегаиа Туьййа цIи, дояркана Чигнева Лидайна «За трудовое отличие» аха медаль йина.

ЦIи хеза доарба я Барахоева Лемка, республика хIана болхлочуйна йоза ца цIи йоакхаш а. Хьалта Чигнева... Цох дукха яздалац газеташ тIа. Хьинаре къахьегарах, хIара кхоабача Iаттагара пхалах йоагIачуя дукхагIа шура яккхарай дега тIара аьлха цIаь ши дах шура...

Барахоева Лемкай учениче я Лида. Бакъдар дьоча уйх ций шкачча ферме ялохьа цхьан-шин шера кхачча фермашка йолх йоах-и хиннай Лида, цхьабакъда укх ферме ечачуя тIехьа хайра цуина хьалха ше йолх беш хиннача фермашкарех укхаьрен гIуллакхаш цхьан тайпара доаццалга.

Хьалха доарганай Лидас ший болх ишта бо боаз хьехаш лийча. Дукха ха йоацаш Лидас байттача Iатта ийх а аха етт бетта втор Лидна, тахан йоар Лидас вгIаз а ца йоалах. «Дра-м вгара хьальагIа йола шура из йий Iа Лида, — бера-бера йийна вай а оала [illegible] Лемка.

Лидас кхетадир ферме хьалха латта еза йоаца оьлча. ТIаккха дика а аха толамца чакхьиккхаш Лидас доаркай шкала.

Балха еза дуйла ха [illegible] хьалха латтача доаркашца ихье а аьйна къахьегаиа лакхара толамаш даха йолийлар Лида. Гуш дах Лидас доаркай говзал дийна Iомалаьга. Укх ферме балха енача тIехьа КПСС членалла кандидат, цул тIехьагIа парте член хилар Лидайх.

Веааргашна йоар Лидас шийлайна дешкарашI. Пламах хIара кхоабача Iаттагара шура йоар ша-ах йоар, хIинарфенаш йоаца ши заар килограммаш я хьы дукхагIа я шура йоахар Лидас, хIаьта укх шера 2500 килограммаш гарста дьаккхай.

Укх тIехьагарча ккаьх шера Лидас дуьйнах дача доахах цхьаккха а iIахьара доагаца, гоаш, ший болх дикха боаш детта дукхаьдейх даьха доаццаш.

Лидас лелайча хьайбаша дукхаьдейха делхьача хана кийналььа буси 5—6 килограмм шура дора, хIаьта уж доахан даьпасгIа деккача дайъынча буси хIара Iаттагара 15—20 килограмм шура йоакха.

Дийз шу да Чигнева Лидас ферме балх бу, ахьабакъда ше селхана мара балха ца еча санна хет доаркана. Дукха беоача хахаца, дог тIара езача профессех болх беш хиеча яц дIабоза ха. Лида балха еча дина колхоэтта хушкалчаьца, хушкалецназаваца заведуюши а, цхьабакъда хьоабача хьайбаш йуахи цIалаг-дукха хушцарнах: хьайбаш доахаца, цар продуктивность дахаргахий.

Хьайбаш укх шера Iалгадарга йIайхача, дорочча бахкашта меха хилийн аьча перевизкана.

Цхьалхха нахе хIана хуьйцаденнад Лидай нахаре — хьуьнаре нахьалкха гIалхаш ший нахкана хIара доаца дIа-иха ул Лиса. Кхоача доаркаш семлац хIана я почетни грамота, орден, медальдалаш, дог тIайна а Лида ший йоаб къахьегана лакхара толамаш дахаргахалах.

Ше дехачча доахинах хIаьринегара хIаскане 1800 килограмм шура дьаккхай Лидас, хIаьта пачхьалкхенга шура йоахара шера хан хана хьалха кхоачашде дерз а да. Доаркай балха ехача хана хинйана Любас дьала къахьегаиа толамаш хьокхаме да.

Сатессане а балха аха кийчаш ша тог вIара ду Лидай дахалах, цхьабакъда хьайхцуиш йоагIа, доаркай говзал карафпайа лахьaIа Мадиина Талаpов. Масехк шу дьалча «ЧигнеагIар доаркай династия аьлаа цIи тилла очерк язьерга корреспондента, мар вIелтара даьйна фераш дохачIа ваьхха тахннера шера юкъ хургба.

[illegible]

РЕМОНТ ГРАФИКАХ Ю

Вай республикерча массайолча бахханаа санна юбилейни шера лакхара социалистически декхараш тIайоаллаха совхозе. Уж кхоачашдеза дарухIаие хургда ерриге техника хааанахьа тоаир.

Тха совхозе тайп - тайпарча маркаех йола 53 трактор я. ДукхагIа доача дакъе кирда я уж. Царех ремонт е сарраш шийтта я. Пхиь я капитальни ремонт е еош. Керига ремонт еоача трактерех ахаш йоалхьагIча кварталехь толлхьа яха еош да цхо. Царех йиь хIанхе ремонт аь хийча я. Укх квартала графиках тоне еши кхы а ши трактор я. Царна текущи ремонт мара ешал. Цулукьа шоай йоацион ала йоаш я, ала квартальни ремонт хаеал хьалха чакхйоалхаргъа аьлна. Ди сихха деладу ремонтни балхаш Далаева Далас, коммунистана ДешоргIар Ахьмадов Пандов. Уж говза механизатораш ба. Шоай техникана дика ремонт яраш совгIа йиш гIо деш хьабаьлхаб уж кхыча механизаторашта я.

Ноябрь бутт дIабоалалуш юртбоахама инвентара ремонт я опыт болча ала комбайнерах латта ремонтни бригада вIашагIъоахар. Цу хана деки дукха балхаш даь бригада. 70 машина, ала муз, ерригa сенокосилкаш тоаьй цо. Тха юртбоахама техника кхашкарча станашка лаьтт. Цо цигарх ерта хьайоалие гIертача дукха мисхал йоаш еларгъар, цулукьа ремонтинкхана цига болх белга вIашагIехьдьаьхад оаха. Балхаш деча ниtте цари бIайха алача, кхоадаш хьалаш лоаттаду совхоз. Укх декоашка юртбоахама техникана ремонт дIа балхар бригадашка ишта лаьтт хьошаш хилар лахьхIа цу гIулакха ахийта комиссе. ДукхагIа болча бригадашка юртбоахама инвентарь дерттIа толеш лаьтт, хIаьта профилактике дIаоттаьа а баьйнаб. Бакъда, хIаннагIча бригадерха селлаш дааттa хьаккхан, комбайнаш оасаш вIашарах ха ца йоахаш латталга гучадьъар. Уж тIаьхьтахьа сихха дIадахка ешрацгIбаллар бригада механизаторах.

Тихьа автомашинах бархIоена укх квартале ремонт я еош да тха. ХIанз царех хлх кийча я. Кхы а кхоъ декабрь бетта тоаль дергIаца я. Дика къахьегарца белгалбаьлчаб совхоз шоферах Макаев Луда, ТIайсумов Султан. Цар шоаш ла лаш автомашинаш хана хьалха тоавйайтан.

Механизаторий кадраш тоъаш я совхозе. ХIара гусеничи трактора шинна тракторист кхоач. Цулукьа хаппаиналь ю боахаие техуяд. Ахкош замалахь кхашкара балхаш сихленнача Iхама цIакхка аварийни ремонт е еш даьлабоц тха трактористаш укх шера.

Ала долаш да, вагахьа санна «Чечингводстрой» треста СМУ-2 гIоаллодеракь 1964 шера дена хьалха латта мастерской хьа боахаие ремонтни балхаш кхы а совгIа лелла вIаштIехьдархъар. ХIана а хоьш хьалдаь мара баьлабоц уж.

ХIара шера мастерской хьалхе совхозо хьоалхачча аIхах пайда эдда гIишлоттьерана.

Ремонт яра тоъаш ца цхьайола запасни деталаш я. Дийн эшаш я аккумулятораш. Ялх автомашина дукъаца уж да хилар бахьан долаш нестта болх ца беш дIаоттаe соргIоаш я. Нийтта уж оалаш я «МТЗ-50» марки йола трактораш я.

З. ХАМИДОВ,
Надтеречни района [illegible] «Братский» совхоза партторга [illegible].

Толамаши кхоачамбоацараши

Урус-Мартана района «Гехинский» яхача совхоза № 1 йола хьайбаш леладу ферма оттара дикагIа доархIаш я.

Пачхьалкхенга шура йоахара шера ишк хIаьнна кхоачашьяьй ферма хьайбаш лелдераша. ХIара кхоабача Iаттагара шера планах ялха ешар 1600 килограмм мара йоацача 1620 килограмм дьаккхай. «ЦIанийчул тIехьагIа тха ферма хьайбаш лелдераша пачхьалкхенга йохка шура плана совгIа хургьа», — йоах ферма заведующи волча Росламбеков Султана.

Дукха ба ферме шера иллаш йогIа шура пачхалкхенга ехка я бьалха тIадоагIача юбилейни шера чотах къахьегаш бола доаркаш.

Хьайбаш чукоалльйча тIехьагIа хIара кхоабача Iаттагара йоакха шура ишк ца алийтара геттара доархIаме да кхоачамбоацарах доакъар Iалашдар.

Дукха кхоачамбоацарш я да ферма хийсуш. Масала, планах йоагIачул совгIа шура йоакхе а хьажиккхарга дIабоца мах кханосчу дикка лакхагIа ба. ХIара шурий центнерга дIадоар 14,35 сом да, плановой мах 13,75 сом мара доацача. Шурий центнерга дIабода мах лакха ба, цкъа-дале доакъарга дIабоза мах геттара лакха хилар бахьан долаш, шоззагIа-дале ферма хьайбаш чудоахалеч хIара помещенеш ихье 1,5—2 километр гарста ихкаьб, из бахьан долаш центральни ферме Iалашдаь доакъар дIатоха ихушаш транспортага дукха ахча дIадода.

Цхьабакъда центнер шура лаккхарга дIабода мах шерагара - шерага лохлуш лаьтт. ДIадахача шера ферме йоаккхача шурий центнерга дIабода мах 18,9 сом хиннаб, укх шера 4,4 сом лохбеннаб.

Геттара лоархIаме да ферма йол йоача, хьайбаш Iа доалхкаргдоача помещенешта ремонт ешь, бакъда хIанз я тIехь эксплуатацие хIаьннайц бIаьсташ юкъе дена хьалхьеш латта 219 бежана лахьрIа коровник. Хьайбаш кердача помещение чу а оттадаь, хоаркаш балха дIа а оттаьаь хьайбашта хадлийна гIулахк доаттаме йиш яц, из коровник эксплуатацие дIа ца хилар бахьан долаш.

Совхоза директо ба йоаллар тIехьалагIча ноябре кхачалеьаа помещене цхьаьа яхка, из кхоачашдаьа. Коровник хьаьлла балхаш тIахьайна лаьтт, гIишлой материалаш ца хилар бахьан долаш.

Совхоза кулгалхоша сихха дIадаха дезa кхоачамбоацараш, тIаргIертта къахьегадоа ферма хьайбаш лелдераша тIадоагIача юбилейни шера декхарча толамашца вахьабахара.

И. АЛЬДИЕВ,
селькор.

ЦIЕЙ ДЕЗДУ ЮГОСЛАВЕ

29-ча НОЯБРЕ — ЮГОСЛАВЕ КЪАМАН ЦIЕЙ, РЕСПУБЛИКА ДИ

Са квартира хораш йоккхача Iы долча белгалаьа да. Малх болча дийнахь Iурра дена сарралца ерригa беш хьалбаьаь лелаш хул яраl дола бераш. ЦIаьнхаш футболах ловза, йоагIаш тIера дIаьабь ца могаш бочолгаш техха хул. Цхьайола бераш, юстара а дьало тIерадаьа ца могаш тамашийлача хIамаел лаьца кинжаш дешаш хул. КIезига уж цIаьнхарш йоагIгаш болийх хIоца, чIоагIа безам тIа а бодаш дешарга дар шоай хьакъе турпалах, къонахчалах лаьца ходд хиналаш. Царна ховргда шоай мехка истори хуьцалу шу 1941-ча шу хилнача — немецко-фашистски оккупантане дукъала гIоттар халкъ, йолалир социалистически революци. Царна ховргда хилча аьнкхай кагало доацаргда юкъара поастагIчуха дукъала латтача хана Советски Югославски тIемалоша юкъе хиича деттагIал.

...Чакхдоалаш латтар бирса 1943-ча шу. Югославе тIоагIа партизанни тIом латтар. 29-ча ноябре поастагIчох мужьамаьлкхача серриторе Яйц яхача городе сенам бар — Югославски Демократически Федеративни пачхьалкхе вIаьлагIйолаьйна. Цу хана дена къаьнача крепоста гонахьа хоача моттиге дхаьлхь из йоккха йоаца боснийски городок дамлен мехка исторехе юкъе ихар, хIаьта 29-гIа ноябрь Югославе къаман цIей-хилар. Исторически событи хиннача цIагIа музей йиллай. Къаьстта дукха нах хул цига цIей хьалхарча деношка. Цу музей баьхка хул дукха дешархой боккхий нах. КIезига хилац цига эгара хьалха къовсам болабьяраш — нийтта оал югославана тIом бенабеннача хьалхарча шера партизанашта юкъе бахачарех.

Тахьо шу совгIа ха дьяьннай. Мехка бахар доварргдоацаш хувцаденнад. Цу деношка Югославе эгара къоалагIйенча къаьлсарча. Пхьа яхача сербски городерча университетa е Вичара Б. Кидрича цIерахча ядерни физика институте, Шумаде ахархой болча е Югославе эгара йоккхагIйолча Зеница яхача металлургически комбината боккхой болча ши хула — массалахьа а доакхах а ден моана дуьцаргда хьабенча маьлхьай. Довзахаде хIана я да цар.

Цхьан хана тIехьайнеа хиннача аграрни королевски Югославех хиннай индустриально-аграрни социалистически республика. Лоаццача исторически хана хьалха хIоттаргаш мара хIана йоацаш хиннача арена хьалхьай хIанзарча оборудовашца Iаламгаь йола бIаьш пехаши, бIаьш предприятеш. Югославе географически карта тIа гучаьлай керда промышленни городаш — Нови Травник санна яраш. Аралецча промышленни продукце боарах 1939-ча шерала нийсбича 7,5-за лакхбеннаб. Къаьстта сиха дегIайх химически, металлообрабатывающи, нехкдаьтта чакхдоаха, машинаш я промышленности, Iавушка металлурги. Химически промышленности аралецча продукце боарах 1939-ча шера аралецаш хиьнчуна нийсбича 17-за лакхбеннаб, производства средстваш кхьара боарах — 27-за совгIа, хIаьта нехкдаьтта чакхдоахача промышленности аралецча продукце боарах — 35-за лакхбеннаб.

Эзараш километраш йола керда декха машинаьлхаи тIоадьакхе хьахьайсаш дола дитаьа Iаьрка нугIарах да мехка географически карта тIа. ДегIаух ерта боахаие производство а. Чуьда хьанкIаш — Югославе кертера юртбоахама культура — дIаьахча шера 37 проценти, хIаьта ала — 41 процента дукхагIа дар тIом хиьалехьа хьалхагIа чуэцахь хиннаяуй. Укх шера кхы а дикагIа хьайкъад хилт. Социалистически секторе дегIаух алат хIадун найдаш юртбоахама продукци лакхара бараш. Экономике карагIдийнараш доккхий дале я, кхоачанде делараш а хулха да. Царех цхьадараш белгадьахар дукха ха йоацаш ше къамаьл деча хана Союзни исполнительни вIеча председатела Петар Стамболича. Капиталовложеней боарах лебе безаш белгадьаккхар цо. ХIара ерча экономически реформа хьалханка уьтгаду кертедар да экономикана модернизаци яр.

Дикка толамаш даьхад просвещение, здравоохранение, кхача доакъолца. 1938-ча шера королевски Югославе лакхера дешара заведени 26 мара яцар. хIанз — 266 я уж. Студенташ цхьайттала дукхагIа ба. Эзараш къахьегамхой дешаш ба 600 совгIа йолча халкъийн боккхийн университеташка.

Югославе халкъана хьайгIача къаха доккхий толамаш хьахийнад.

Дика вIаштIехьдаьла чакхдаьлад пятилетка хьалхарча шера гуьйранара кханкара балхаш Сунженски района «Восход» яхача колхоза кхана лаладераша механизаторашаа.

Дикача агротехнически хьалашца хиннаьаа дIададийра гуракьа дуй дIаьт. Дийнахьа ялт дIадуьйш бийсана доба лаьтта оахаш шин сменах боре боал. Дикача ха-оттамах пайда эцаш хьатIадоагIача шера хьуькъана лард оалай уххал.

СУРТА ТIА: техника лелае халача доагъашта юкъе уллача колхоза 300 гектарах тIеххьара гектараш оалаш ба колхоза механизатораш.

Д. Винтерова сурт.

ЮХА А ДОАКЪАРЕХ ЛАЬЦА

Цкъа хиннача шетте юха вахача цига балха тIа в ыайкре я хиина хуьцаннаш хуьн хул. Из уйла йоаш хьалтаьвчар со «Ваплашкина» яхача хуторе. Цу хуторерча «Червленский» колхоза № 2 йолча ферме тIеххьара дIалахача шера укх хана хиннадар со. Соахха ферма къахьегамхоша шура йоахара плане кхоачашъяннар. ВогIа мара кхы дикагIа дац фермера гIулакхаш укх шера я. Юкъера лахьхIача хIара кхоабача Iаттагара 2300 килограмм шура дикха дехкараш тIанйцаз ферма дояркаш, хIаьта итт бетта юкъера лахьхIача дьякха шура 1797 килограмм я дIалахача шера цу хана дьяхкачул 150 килограмм кIезигагIа я из. Ферме йоаха шура кIезигъялара кортара бахьан да колхоза доакъара бала йоаццита. Укх тIехьарча цхьа шера хадаиза дуккан да из гIулакх, бахьа дуккарай совгIа дох хьабьехал найда бац. Укх тIехьарча шерашка цIакхха тоъалй хьайбашта доакъар Iалашдаьлац колхозо. Укх шера укказа, хьайбаш Iантара дахара 3 эзар тоши силос эшар, хIаьта кийтъьер дуй ах мара яц. КIезига да гIоза доакъар а.

Колхоз дакIгIенашка шерагара шерага кIезагIаьа йоал бух, хIаьта а уж тоонара дии хIаха дац. Дукха да колхоза хьайбаш. Жа леладу кашараш вIаший юхке ида. Жа а кхидола хьайбаш а доакаду участкаш боькъенна къоастамь яц. Хьайбашта соахха сийнача конвейра лахьхIа 100 гектар рохь тийнадар ферма, цхьабакъда, цига хьалха доакадаьраш жа дар. — йоах ферма заведующе. Цул тIехьагIа мара тIалхецаннар доакап. ХIаьта вахх участке 50 гектара тIа дIайийна хинна судзика йоказенна хайра хьатIа ца йоалаш йисар.

Лаьтта во дозга да цу колхоза доакъара бала ца хилар? Дац. «Червленский» колхоза доахлаха уллача «Коминтерн» яхача колхоза фермашта гонахьа сийначча конвейра лахьхIа эзар гектар доакъара культураш дIаяьер, цулукьа шоаргга шура лу цар доахана. «Червленский» колхоза района кхыча боахамашта юкъе эгара дукхагIа да жа, нийтта дукха ца дуй доахан а. Цу колхозерчу кIезигагIа хьайбаш да «Кирова цIерахча колхоза, дахьIенаш а дикагIа еше воаIа яц, хIаьта а ахаш зямелахьа шоай хьайбаш лоамар дахгIенашка доакаду цу колхозо. Из да нечоргIанайр-хьогI червленцашна я.

Доакъара лахьхIа дукхача шерашка тIаьовлаш йола баьцаш, нийтта ябахкаш, свекла, кхийола доакъара культураш а дIеоц червленцашна. Цудукхьа доакъара кхоачамбоаь, шура кIезига я.

Во лелаю ферме учет. ХIара бетта ду ваха «доярка ди», — йоах зоотехника Мазаев Султана. Бакъда йоакхагIа йолча доярка Феофанова Мариина хацар ше итт бетта шура мел дьаккхай. Кхыбараш а бадар из хиш. Из хар дукха зоотехникаца бийсала правлене ваха вийзар. Хьинетте ферма а хьоастаь план яц кхаш вар заведующи.

Ферма доахан леладен ийтта доярка я. Царна юкъе хьалха латт Думинике Мария. Цо итт бетта хIара Iаттагара 2140 килограмм шура дьаккхай. Нийтта балхаш дац доаркаш кхы а ба ферме.

Цхьабакъда соахха укх ферме болх беш хиннача доаркаех йиъ хуьцаенай. Доаркаш къет - шесте хуьцаделаро ноакъерле ю ферма тIаийна декхараш кхоачашдара.

Шу чакхдала йиеар цкъа бутт совгIа ха мара яц, цулукьа шоай ферригIа дийна тIабахийта беза хьайбаш лелераша пачхьалкхенга шура йоахара шера дац кхоачашъяра.

[illegible],
тха сотр.

Механизаторий говзал лакхъю

Юртбоахама балхаш хаинаьхьи дешен — цIачийшара лоархIамерча фактерех цаI я республика колхозийн совхозийн механизаторий кадраш дешарцен практически кийчъяр.

Положени тIа белгалдаь шин шерал кIезигагIа йоацаш балха стаж болча, трактораш, комбайнаш, кхийола юртбоахама машинаш дика йоазача, шера профиль болча III-ча класса трактористий-машинистий шоашта II-гIа класс аьар дIадеха бокъо хилар, хIаьта дагь шерал кIезигагIа стаж йоацаш, къахьегамо дика кьокхалаш долаш II-ча класса удостоверени долчарна аха экзамен а хаьтта I-гIа класс ала ехаш хилар. Нийтта классностагIа хьежжа алапи лакхагIа лу. ШолагIча класса трактористна алапал совгIа итт процент, цхьоалагIча класса — тхоъ процент лу.

Дукхача шерий практико хьахьекхад цхьоалагIчен шоллагIчен класса трактористаш дукхагIа болча боахамашка массалоа тайпа кхашкара балхаш хьалхагIа чакхдоахам хилар, болхлой хIевагIа хувцалуш хилар, техниках боагIIача тайпара пайда эцаш, а из дукхагIа йхаш а хилар.

Юртбоахама районни производственни управленешкарча квалифицированни комиссеша 1868 механизаторга юха экзамен ийцар, царех 564 сага шоллагIен 189 сага цхьоалагIен класса аттестаташ делар. Механизаторий кийчбара цIеххаетта терках тIа а баьийта укх шера дика къахьийгад Сунженски районца производственни управлено. Колхозий специалистаншка цхьана дукхьах бахамашка Iана лалалаь механизаторий квалификаци лакхъяра курсаш вIашагIъехкар цар.

Из бахьан долаш Сунженски районе укх шера 169 сага шоллагIен 68 сага цхьоалагIен класса аттестаташ деннад.

Нийтта механизаторий квалификаци лакхъяра тIоагIа терках тIабахийтаб Шелковски района «Красный пахарь» яхача колхозен «Горячеисточненский» совхозен. Шоашта програмна дика хоаш хиларах тарра шоаех бIубенна, дика экзамен елар трактористана-машинистана.

Халахете а механизаторий квалификаци лакхъяра боагIаш бола терках тIабахийтац Ачхой-Мартана, Наьсарен районашка, Малгобекча района «Минеральный» совхозе, Шаьла района «Джалка» совхозе Куйбышева цIерахча колхозе, кхычахьа.

Нийтта, масала, укх шера Ачхой-Мартана районе хIаьаьлца тикъа вай сагах иттанна мара цхьоалагIчен шоллагIчен класса аттестаташ деннадац. Наурски районе ху хана тикъеста механизаторех цхьаннена цхьоалагIчен шоллагIчен класса аттестат деннад.

Республика механизаторий дешарцен практически кийчъяр тIахьа [illegible] мар бездаш [illegible] юрт [illegible] говзал [illegible] трактористий классность лакхъяра план [illegible] совхозашка [illegible].

ГуйранIам лахьалаь 2500 механизатор шоай говзал лакхъе декхарийла яц. Царех 1400 саг юрташкарча профессионально училищашка кийчъе [illegible] — Наурски районе [illegible], Сунженски районе Серноводске.

[illegible] Серноводски къахьегарна [illegible] хоша кхагойтар училищашка дийшараша механизаторий говзал дика Iомадьяьга.

[illegible] я экзаменаш дIаийца а гучадьяьлар «[illegible]», «[illegible]», «Октябра 40 шу» яхача совхозашка дешарцей практически кIешига кийче бала, я цIаьлха III-ча класса тракториста — машиниста удостоверени доаца трактористаш говзал лакхъе курсашка баххийта хилар.

Кхы цхьаьнкхача белгалдаккха деза механизатораш цIа тоъача цу боахамашка дукха йоаллаш дIабувашт а юха балха уйташ, хIара трактора выработка лода хилар. Техника во ларрача, пох боагIача тайпара пийса пайда яла ца ховча боахамашкарча кулгалхоша кхетадац дешарцен практически лаьха кийчо йолаш механизатораш хилар шоа лоархIаме да.

Цунна дика догIа «Знаменский», «Самашкинский», «Дружба» яхача совхозашца говзал лакхъе цаI механизатор курсашка деша ца хьажийта.

Ха дIайода. Механизаторий кадраш кийчъяра хIаншалца йоаль ха нийттаттара ерриги уйла тIалхийта еза.

Говзал лакхъеча курсашка дешa хьешабе беза дуккьал дикагIа бола механизатораш шоашта тIаIчоагIъелча техниках дог лазараш. Юртбоахама министерстве учащица курсаш аха яe дена лоархIаме доалхах ю дола механизатораш.

Гуйран-Iам хазалахьа йиэарча классашка бала пайчбаре дикагIбоача механизаторех группаш вIашагIйоаккха еш боалачалга.

Программни материал лахтагIлараша дикагIа кхетаргIеоача тайпара юаца ховргдала лаьха говзал йола инженерно-техническа балхлой тIадоагIIбе беза цу группашта.

Нийтта кхьаьна яа тIабахийтарца мара вIаштIехьдаргхац дукхагIболча механизаторашка дика йоаьаш, массайолча тайпача трактораш тIа комбайнаш тIа болх бара, шоашта тIачIоагIьелча техника дикач хаинаьхьи технически гIулах дара, хьалха латта приемаш балха ийхьейлара, кердача техниках боахаие бизза пайда эцара гIулакх дизза кхоачаше.

И. ПУПЛЕВАЦКИЙ,
юртбоахама министерстве гостехнадзори отдела инспектор.

СОВЕТСКИ ЭСКАРЕ НАКЪА БОАХАШ

Дукха нах бар сийдайнахьа Грозненски машинашкъа вокзале. Уж баьхкабар Советски Эскаре гIулакх де болха шоай къоаннаш, вежарий, гаргара нах, воикъостий накъабаха. Вай республика массайолча районашкара, хIаьта царна юкъера дукхагIбараш Наьсарера, Нажай-Юртара, Ачхой-Мартанера баьхкабар. Уж тайп-тайпарча къамах никалаш ба.

Хургболча тIемахоша тIехьа венача воккхагIволча лейтенанта воп. Е. Д. Стрельникна доаццa дIадоахийт Советски Эскаре гIулакх дечар сийлен декхараш. Цул тIехьагIа цар сийлен никь дьякъала йуоц цо.

Дай-неаной цIерах къамаьл дир Ачхой-Мартанера енач А. [illegible].

Советски эскаре гIулакх де бахарий цIерагIа къамаьлаш дир Наьсарерча Аушева, Мальсагова, Нажай-Юртерча Исаева, Сотникова, кхычар а. Цар массане а доаш лу шоашта халхалка латта декхараш сийленца кхоачашдергхилархь.

Р. АУШЕВ.

Французски телевидено заказах Советски Союзе массех тайп-тайпара бос бола документальни фильмаш доалгарда. Iаьлий - популярни фильмай центральни студе съемочни группа хIанз Дагестане яхха йолаш цу эггал дача фильмах «БIаьшерий доакъаш тIа гIоллаш аха хьахкара фильм. Фильмо дуьйцаргда республика къаькъий доттагIал долча дезалаш, хьокхаргъа цу тамаше йола пейзаж, кхеркерой самобытни искусство.

СУРТА ТIА: Дагестане «Лезгинка» яхача хелкъа хелхаре ансамбле йовзаш йолча хелхаре коллективах сурт доакхь ехь.

Р. Дина сурт.
ТАСС-а фотохроника.

Дуне цхьан кӀирагӀа

БОННЕРА ПАЧЧАХЬАЛКХЕН КРИЗИСИ БАВАРЕРА ХОРЖАМАШИ

«ДерттӀа» дӀайоьда Боннера паччахьалкхен кризис хилла юхаеоцийр Баваре хиннача событеш. 7 миллион гаргга бола харжархой (уж хуь МалхбузенГерманерча харжархоех пхеалгӀа дакъа). Цу хьалхан керда парламент (ландтаг) харжа езаш бар. «Баваре хьастадеш да федеральни правительствах дола деш», — яздо газета «Франкфуртер альгемайне».

Малхбузен Германе керда канцлер харжа везаш йолча бундестага шийна чухь керттерча кхаь парте шийн нисъмоттига, хоьш цидий, кхине а вааиян хилар уж хоржамаш чакхьларо. Бакъда «Фигаро» яхача французски газето маьккара, «мух мичахьара хьекх» хьажар дукха цу партей лидераша хинна меъаргӀахьар переговораш, вешта аьлча партеша харжархоша еча ваиьне хьакхьекха партей низий юкъаметтиг бундестаге арахьа мишта хуьцданий хьажар дукха.

20 ноябре хиннача баварски хоржамаш фу хьалхьеххар? Эттера хьалха цар хьахьеххар къана — демократически партеша балча пайдане «мух хьекхаш хилар». Цунна тӀехьа кхади тессар 390 эзар саго е хоржамашта юкъе дакъа лоццаш хиннача харжархоех 7,4 процент, ландтаге 204 моттигах 15 моттиг кхачар цунга. НДП — из я, парижски «Монд» белгала маьлакхара, цунгара шийгара дӀайиккхача еоригача партеш неонацистски е, къьыгаргӀа аьлча, неофашистски ошлаш йола парте. Гессене дукха ха йоацаш хиннача хоржамел тӀехьаргӀа цу шоалгӀа моттиг я нацистанта шоай вилалаш ландтага юкъе дахийта могаш хинна. Кхьметтех буржуазни кепайоьаоно а цу фактех лерх! Малхбузен Германе неонацистски тӀаргӀи айдара хкерам тӀатессаш йола белгало. Тамашийна дац доал деча гӀоаранаша прогрессивни низаш Ӏотеладарен реванцистски а милитаристски а уйлаш могаеш хьалдацарен политика хелаьча моттиге къьметтен неонацизма доххадехкача овланта а кхьала, дика хьаьтта керадоагӀаш хилар. «Шовинистически мух хьебечунга фашистски дуӀа яхоачаргда», — аьлар ГДР везаш волча деятела Альберт Нордена.

Баваре хиннача хоржамех ггара дукхагӀа мийшар ФРГ-а «страдиционни» партеех йола нефтамукъа демократически парти. Правительствана юкъера шоаш дӀабахара Бонне хӀана йола кризис оттайча буржуазни либералашка еррига а 5 процент голосаш мара кхачанзеф. цхьаьнга а депутат ландтаге ваьна вахийта а магаэзар. Бонне юкъйолабинача переговорашкара цай шоайна дӀеналитта мелъена хилар.

Социал-демократашка Баваре кхьачар 36 процент голосаш, ландтагера шоай 79 мандат ирахьа а йисар. ХӀаьта христианско-социальни союза (ХДС керттерча буржуазни парте баварски отделени) могар кхьы а кӀезиг-дукха ший гӀулакх чӀоагӀие, 48 процент голосаши ландтагера 110 моттиги (цхьа моттиг дукхагӀа) а кхочаш. Малхбузен Германе газеташа дааьча лоархӀамех, хоржамий итогаша чӀогӀйир ХСС лидера, хургйолча правительстве толашагӀьарех цхьа моттиг лаххагӀертача Йозеф Штрауса гӀулакх.

Еррига хьайцача Боннера ситуаци Баварески хоржамаш хинначул тӀехьагӀа а, боински политически деятелаша дог дахача тайпана да хулаш, кхиттай ца хоьш весия а. СВДП-ан СДПГ-ан вехалайта юкъе переговораш хинначул тӀехьагӀа, хоьш беш махкалара аьлча, демократий лидер волча Менде СДПГ-агара тӀьадийлар: «хӀаа е ах» аьлар, вешта аьлча из парти шоашна цхьана коалиционни правительство хьае кийча йий, аьлна. Цхьабакъда социал-демократаш жоп далара сихо ен бац. Баваре СВДП йийшачул тӀехьагӀа церех дукхахберш хӀанз йоах, из «сӀаьмигта коалици—Ӏедара коалици» я. Боннера беча хоьшех, СДПГ-а чуть хьалхьаш «йоккхача коалиценна» пайдане йола ХДС-ацара уйлаш. Нигахьа санна хьалха СДПГ лидераш хьалха нацистски гӀулакхаш леладаь хилар тарра ХДС-агара канцлера моттиге вахийта кандидат Курт Кизингер хилара дукхьал хиннабале, хӀанз нуьнах «тӀаьша мегаргйоала фигура» лерхӀ цар. Воьх саргӀоральваша аьлча, социал-демократий нугӀарента юкъе дола да динагӀа йола хьаьттанца оппозици хила лела лха вхинтельни гӀоарарш... Цхьабакъда ХДС-а юкъе а ба парти хинна оппозиционе яхара тӀехьа латта деятелаш. Царна юкъе массане юха а цӀи йоах Штрауса, хӀаьта из ше-м канцлера моттиге ваха лерхӀаш ва.

Цу тайпара Бонне хьалхашка шийна терко тӀаувла ситуаци. Лакхехьа ийцача «сӀаьмигӀча коалицел», йоккхача коалицел» хӀаьта моттига «къаьмача коалицел». (ХДС — СВДП) сеенагӀа малхбузенгерманески неиайоаьона хьахаш боски кризис къоастаяра йола кхийна варианташ а. Царех цаӀ я дукхьал цхьан парте — ХДС-а болча вуккъеех латта, хӀана йола «цӀенагӀбарий правительство» дӀахо кхьар. Кхитта йола правительство тешаенгӀа я, хӀана аьлча бундестаге СДПГ-аген СВДП-аген гӀоала дукхагӀбараш кулла дукхал ба. Воь варкант я йикхача хенал ши цу хьалхадерда парламентски хоржамаш дар.

ХӀана ухх сахьата Бонне цхьанхха хӀана дац паччахьалкхен кризис къоастае тарлургӀолча цу решенех цхьаннена пайдане довзаш. «Сатем боабеш хьал латт Бонне, — яхаш яхьу «Ди вельта», — хабараш, харц хоамаш, опровержени».

ИМПЕРИАЛИСТАША ЙРДУ ГАРГАРЧА МАЛХБОАЛЕРА ХЬАЛ

Гаргара Малхбоале цӀаккха а хиналц дунен сатийнача районех. Ши континент вӀашагӀкхетача уллаш цӀаккха а кхоачалургдоацаш дукха мехкадаьтта доаллаш моттиг хилар цул терретерех хулийтир йоккхийча паччахьалкхенашта нефтега къовсама объект. Дунен хьийлара тӀом хиннача тӀехьагӀа Ӏарбий малхбоале чӀоагӀъенна америкашкий английскаш монополен тӀерт тӀехьа чӀайоагӀича хала а шоай позицеш дешка хулийта. Цар къайлагӀа беча балхо дикахьа аькъе боаш дукххача морашка Малхбузен Азе болаш хьабоаргӀа кхеххаш.

Дунен шоалагӀа тӀом хиннача тӀехьагӀа Палестино бахача араьгарча Ӏарбий четах хьакхина а США-ен Англен империалистически гӀоараша юхаенна йола Израиль яха паччахьалкхе а цитта цу кхехьана бахьанех цаӀ да. Палестино дам бахьа а цигара байда дӀабаха хӀана юалахарча Ӏарбий паччахьалкхенашка бахам а бола, шоаш бахьача нана лаьтта юхабаха уйла йолаш бала махлаши хула. Ӏарбий кхоачам балла йола оккхама материал я. Ӏарбий дунен тӀа кхтача къовсама лоархӀаш а беш цу дерригане дуиц ухх тӀеххьарча хана Гаргарча Малхбоален цу дакхьа тӀа яьа хьал ира хилара.

Ӏарбий-палестински организацена бахча балла «гита бехкан» бе доахк яхаш израильски кулгалхоша аьча завалених 13 ноябре израильски эскараш Йордане территорена чухьекхаро, хӀаьта цул тӀехьагӀа сирийско-палестински демаркационни зоне хиннача инцидентто цу сатем боацача района кхокхаша керда элементаш юкъейоалайир. Сиренел вӀашагӀкхийттача Ӏарбий Республикаен юкъера сотрудничество мерьйэр, социальни реформаш е а демократически низамаш сотрудничество хулга Ӏалашде а тӀерта Сирейски Республика йолаш йола режим чӀоагӀъянар, ОАР-а экономически а военни а потенциал дегӀаьр, Ӏарбий ах гӀайрех тӀа арбий къамаш — мукъадахара болаше доаха толаман — уж дерригаш да империалистийн моттигерча реакцега гӀоала йолча цар агентураш сатем боабьараш. Англерен США-ен сихдаь гера Израиле, Саудовски Арабе, цхьайолча Ӏарбий кхьалгаш чуэзийш хилара, тайп-тайпарча военни миссей къайлагӀарча балхо, нелана даьла лозунгамна реакционни низаш вӀашагӀкхетарна плакана, «вахарий бусалбаш» яхар санна йолча бусалбай террористически организацей къайлагӀарча балхо Ӏоахийр шитта а Ӏоакъенна хинна йола Гаргарча Малхбоалера атмосфера.

13 ноябре иордано-израильски доазонца хинна событеш, «Монд» яхача французски газета хетачох, цӀенхаштта дола тӀехьа тӀадагӀарш долаш а хилар, хеташ хинначул морагӀа йола еталикаш а хилар царех. Мехка доазув чӀоагӀдир, нагахьа санна Израила оаргӀонтахьара кхы керда агрессивни гӀулакхаш хуле дукхаоттаре балхача махага гера дахар, Иордани дукха за йоацаш Сирена ОАР-ан юкъе оттаьча оборонительни союзах дӀатоха хьадешаш йола дукха нах юкъе бола городашкен юргашкен бахача маьха демонстрацеш йолаехар Иордане малхбузерча районашка. Ливански египетски коммуналоно беча хоанах, цхьайолча моттигашка демонстранташа выступленеш яь гуччахьача антиправительствени лозунгашца, иордански королевствах малхбузера территорех дӀакъоастаяра вар тӀа сийнй дойале йола [illegible] Ӏарбий Республика» хьалри хьа а лелаш. Къаьстта кхоххацена хьал этта гӀорда. Найлусе, нига демонстрантоен кхеоренашех ниянтеш юкъе боолаш хилар, дукхача вахха 20 а доалаш.

Мах хьаре, хӀаьта цитта израильско-иордански доазонца оттатача хьало тохалийтача иордански правительстве цхьатола санна гӀулакхаш тӀайийхар. 18 шерагара дера 40 шу хаьлла за йола маьӀа нах мобилизацех тӀахьех дьяна хьажлайкадаь эскараш дӀа-юза нийсден я. Кхы цхьаьола гӀулакхаш ду. Нагахьа санна Израила оаргӀонтахьара керда агресси хуле иордански эскараш цхьана дукхьаоттаьаре Ӏарбий ах гӀайрен къилбаседерча дакъа тӀа литта 20 эзар саг бола ший эскар Иорданена дӀадеинаш Саудовски Арабе правительства аьнна кеватоха арадьккхад Аммане. Цхьабакъда, каирски газеташ дага да король ваьча Фейсала из предлажени юкха нах чаьна цх хилара кхераш тӀатессий йола Иорданера королевски режим чӀоагӀъе гӀерташ хьег дархӀа. Бейрутски газеташа белгалйоахк Иордане этта хьал чоалхане хилар хӀаьта, масала, «Бейрут аль-масд» яхача газето йоах, цу мехка этта хьал «ошкалие кхераш болаш да».

Ший правительстве дукха за хьалха дена а айхха а Малхбузенна. Ӏарбий дунен тӀарча реакционни режимашна бухьаши долаш йолча Иорданена дукьал хьакха до Израила тӀеххьара агресси, аьнна цхьадола хӀана дагадоха тараургда. Цхьабакъда тахан Гаргарча Малхбоале оттача чоалханерча политически кьовсаме, маловрашка, 13 ноябре хинна событеш цӀаьхха хинназц. Уж хьахиннай цу районе оттача чоалханерча а цаӀ дага долаш къаьсттача гӀоарашна ирдеча а хьала чура, хӀаьта цитта Гаргарча Малхбоалех молха бешна санна йола хӀана аьча империалистийн реакци политикана чура.

А. РАЧИОВ.
А. СТУПАН.
(ТАСС).

Вьетнамски Демократически Республика. Радиооборудовани бухьама средстваш Ханойски заводе электромоторашки генератораш тоае а юкъметтоттае а йолалий.

Сурта тӀа: постоянни тока генератор ремонт аьчул тӀехьагӀа вӀашагӀйоллаш я.

ВИА—ТАСС-а сурт.

ВАЙ ЛОАЛАХОШКА

Бевзаренна дола гӀулакхий манифестаци.

ГДР-а халкъа палато цей заседане ла а дийгӀа, могаш ша дукха за йоацаш Советски Союзе хинна хилачех халкъа палата делегаца аь отчет.

Отчет ош заседане къоьлья дааьча делегацена керта лаьттача халкъа палата президиума председателе Иоганнес Дикмане белгалдаьккхар делегаца членашта СССР Лакхехьарча Совета членаштех юкъе дийца дерригача долхий къамелашра уйлаш йиза цийӀаш хилар. Цо белгалдаьккхар халкъа палато дӀахо баргболча балха СССР-а Лакхехьарча Совета бала опыт боккха лоархӀам болаш хилар. Делегаци советски мехка яха хиларо ноеггаьстал дир, аьлар И. Дикмане, германо-советски доттагӀал дӀахо а чӀоагӀдара. СССР-ан ГДР-ан халкъашта юкъерча вовзаранна долча гӀулакхий манифестаци яр из.

КРАКОВЕРА ЙИЗАА СЕССИ

Польски паччахьалкхен 1000 шу дизара хетаьча Ӏилма сесса къамаьл дир ПНР-а Министрий Совета Председатела Юзеф Циранкевича. Сесса де лерхӀаш дир польски историографена карагӀдаьннарий итогаш яр хилар белгал а даьккха, оретеро анализ йир Польски паччахьалкхе хьаьнийнача хана дена Польша историе исторически литературе хиннача лоархӀама. Реакционни низашта гӀулакх де оттадьна исторически Ӏилмо доккха за де йоа хилар белгалдаьккхар Ю. Циранкевича. Масала, лаьрхӀа цӀи аьккхар цо гитлеровски Германе. ХӀанз, аьлар дӀахо премьер-министра, малхбузенгерманески историографе лагаргхоанта хьехам бу царна реваншистски уйлаш кургйолаш, фашизмо дь зуламаш тоьоза а це дена, дунен шоалгӀча тӀема истори харцьалдоаш. Исторически опыт, къаьстта Малхбоален Европе хилдий опыт, хӀанз социалистически паччахьалкхений цай йолча политикаца нийсъев а, аьнна белгалдаьккхар Ю. Циранкевича. Реваншистски тенденцешта, нагахьа санна ФРГ-а уш лакхе йоале а, из политика чаккхеалургйоаца бертар а шина дӀаеттаргьа.

«БАЛКАНКАРО ТЕМПАШ ЙОАХ»

Дукха за йоацаш Болгаре хьаьача паччахьалкхени боалама «Балканкаро» яхача объединение шерье электрокаррий, мотокаррий, электротельферий производство, хӀаьта Болгари СЭВ-е боеренамна уш арахецара специализаци ен я.

Объединени предприятешта хьалхашха летт автомобилашка арахеца йолаеро доккхар я. ХӀана Лобнячерча заводе Советски Союзе кхухьийтача оттавани уллаш вӀашагӀъеш «Москвич» яха легковой машина.

КНДР-а ХАЛКЪА ЛАКХЕХЬАРЧА СОБРАНИ СЕССЕ РЕШЕНИ

КхоалагӀа гулъаьча КНДР-а Халкъа лакхехьарча собрание VI-ча сесса ший болх чакхбьахар. Сесса йийцар КНДР-а министрий кабинета председателе заместителе Ким Иро «9 шерара массане юкъера хилевна ергйоала техически образовани юкъейоалдарах» аь доклад. Доклад юцаш къамаьлаш даьча беррига депутаташа чӀоагӀъе могадир халкъа образовани дӀахо а дегӀаболаярах эргйоалахе товарешо Корее Къаьсаь партин республика правительстве долада гӀуламаш.

«9 шерара массане юкъера хилевна ергӀаеца техически образовани кагъйоалаярех доло закона массаве раьса а волаш тӀайийдир. ТӀаӀийцача законага дьяннай дешаре система дӀайоалаергьа 1967 шера 1-ча апреле дена.

(ТАСС).

КЕРДАЧА ЗЕЛАНДЕРА ПАРЛАМЕНТСКИ ХОРЖАМАШ

ЛОНДОН, 26 ноябрь (ТАСС). Тахан Кердача Зеландеа парламенте дергъенаьара хоржамаш хул. Мехка регистраци яь 1404 эзар харжархо ва, яхаш Веллингтонера хоам бу Рейтера агентства корреспондента.

АГРЕССЕ АКТ

ПНОМПЕНЬ, 26 ноябрь. (ТАСС). Американски [illegible] сайгонски марионеткашех дӀахо а цу малар безача Камбоджана дукхьалара агрессивни гӀулакхаш.

22 ноябре сарахьа Прейвенг яхача провинцерча доазонцарча камбоджийски поста неаммоленска чӀоагӀа минометаш йоккхий топаш йийттар. Пхе сахьата гаргга йийттача цар цхь саг вийнаш, царна шин бер хь кхьаьсаги а йоаш.

КНИЖКА ДИКАГӀА ДОВЗ

Укх денешка Н. К. Крупская цӀерахча машинаьшкахой культура Двореця зрительни зале дукха нах гулбеннабар. Уж баьхкабар Дворецо болх беш йолча машинаьшкахойн Грозненски №6 йолчен библиотекай коллективаша кийчьяьча Е. Лагскойя «Дог тохаденнача хана» яхача книжкана хетаьча диспуте.

Школашкара, Октябрьски районан прокуратурера, города Старая Сунжа яхача районера къахьегамца бераша кхетам луча колонера а вахалаш баьхкабар диспуте дакъа лаца.

Диспут дӀахьош я РСФСР-а заслуженни хьехархо, хӀанз пенсионерка йола А. Я. Каменьшина. Хоацца книжка чулоацам дага а бохийта цунах лаьца дола актуальни дешаш дуцца оттадир цо. Гулбеннарий къаьстта теркам тӀабодаш дир кагирхоєта кхетам балара дош. Цу дешах тайп-тайпара пайдане къамаьлаш дир уххаш.

Диспуте хьинаре дакъа лаьцар № 6 йолча библиотека библиотекара А. П. Медведевас, Октябрьски районан прокуратура балхлоче А. П. Шапошниковас, Грозненски № 91 йолча школа йоккхагӀа йолча пионервожатте П. Токаревас, бераша къахьегамца кхетам луча колоне воспитатела А. А. Серавкина, кхычар.

В. ЖУК-ТРИПОЛИТОВ.

Укх денешка М. Ю. Лермонтовс цӀерачча драматически театро А. Вампилова «Июнь бетта къастаре хоача спектакла премьера хилар. Спектакла режиссер ва Т. Макарадзе.

Сурта тӀа: спектакле сцена. Массаьна роль лоазаш артистия В. Полупанова, Бунина роль — артиста Г. Молодцова.

Н. Мебельникова сурт.

ДЕШАШ А КЪАХЬЕГАШ А

Дукха кагирхой ба города Гудермеса № 23 болча балхлой кагирхой школе дешаш. Аьта дац болх а беш, деша, бакъда вай советски кагирхой хаьленашца кхерабеш бац, дешарца, дуне деша болча уйлане тӀауло уж, деша, деша, тӀаккха а деша аьнна дола Ленина васкет кхочашдара ха а къахьегам а кхобаш. Укхаза деша багӀа локомотивни депо, машинно-инструментальни заводш, кирпичний завода, Исти-Су яхача станце, кхычча предприятейи организацейи кагирхой. Дика дешара ойна хьайдаш Ӏалашдаьд школе, хӀаьта балхах мукъайолча хана кагирхой деша яха йоли хургйолаш сиенни а сайрийнара а классаш я, кхоачамхилла гойтара пособеш, стендаш, плакаташ да, хӀаьта литература, истори, географе, физика, химе урокаш тӀа царех довгӀача предметах йола кинофильмаш хьуйтах.

Шийнай предприятера болх чах на балхлоиге а, дӀанай хӀанц а дешаш нинтегна кийчуу кхьона болхло. Дика дешаш хиларца белгалбаьлла ба школа укх шера чакхъаьлха йола машино-инструментальни завода кировщика Киселева Раиса, ОБХ-а тохтий Миронова Калеида, Гудермеса станце балхле Мусхадинов Хьесах, кхьабараш.

Школа хьехархой шоай дешархошта долчь кевкъостелр ха а къахьегам а кхобеш бац, фукнагӀа дане а дешархочо хала кхеталеш долча хӀамах дукхагӀа хьо хаьиха хийча ба уж. Царна консультацеш ю, школе расписанех дацца дешара денош уттадаь. Кхитта хьехархоеш хьетача ках дикахьа беркат доал — лелараш ца кхуваш болеш дешархой дешарах дика кхетожаргва тӀехьаьхкобу. Царна чӀоагӀа дов шоай дешархой дуне дешара бакхьаца декъа бахьр, царна дагадир кхоачаш хилар.

КӀеляга нах бац укх школера дийна а баьна дӀабаха хӀанза инженераш, конструктораш, кхьбола специалисташ болаш. Бакъда молла шоай гьаьнна баьннабале а, молла йоккха нах шоаех хиннабале а, цар цӀаккха а беш шоай хьехархошгара бейш.

Аьта кхетаборгйолча моттига. шоаш хьехаьдар кӀоарта а къаьстта а дӀадаяхайтах урокаш тел хьехархоша А. Ф. Коротнева (обществоведени), К. Я. Харитонинас (физика), Н. М. Косарева (физика), Н. П. Бекрадзе (химии), В. Г. Цидлевас (математика), М. Я. Васильевас (эрсий меттер литература).

Цхьа балхьан доацаш дац цу школе хьехара опыт, методаш йоаза республика районашкара моттех, хоалахарча республикашкара а хьехархой ухаш хилар. Къилбаседа Кавказа машиноьаьвае йолхлой кагирхой школашта юкъе дикагӀа лоархӀарех цаӀ я города Гудермеса № 23 йола балхлой кагирхой школа.

Дукха ха йоацаш укхаза хьонагӀа баьхна хилар Къилбаседа-Кавказа машиниськъа школай хьехархой, дукха хӀана корадир царна шоаш хьаьхача школашка юкъедахьа могаргйолаш укхазарча хьехархой урокашкара.

Укхаза дийша ваьлача кагирхочоа кӀоарта дешар хов, дӀахо деша а производстве цул пайда эца а йиш хургйолаш.

Р. ТУРЛУЕВ.

САГ ЛЕЧАРА ВАЬККХА КНИЖКА

Из дар 1941-ча шера ноябре бетта. Москве дӀалаьца гӀерташ чӀоагӀа тӀом беш дар фашистски бӀухаш. Миллионий бола советски нах бар Москве бахьан дахаш тӀом беш. Цига доаьхаь позицеш яр Закавказьехьа бронепоезд. Азербайджана, Армене, Грузе яхаь республикашкарча цӀенхой Ӏроменсадирех вӀашагӀъенадар из бронепоезд. Москве — Клин яхача новкъа латтар из бронепоезд. Москве бахьан тӀом беш хилар бронепоезда машинист Миатобищвили Александр Иванович.

...Бронепоезде эшаннаьга дӀадалар политотделера кераде [illegible]. Александра хьакхьир шийна Антоновскаш Анна «Белыми Маурина» яха книжка. Бронепоезда мийда тӀа дешаш вар бӀухе, ер хинна за Ӏенадеш яьхьа точа нӀурсе диза юкъа гӀоппе тӀуна тӀаьхьашкара хьаьера а ваьна шаймахеш трагически дон дика бронепоезда. Боевой тревога командир ший тулуга нӀаьла бӀупоча дӀалочкаьадешашка бола та айо чаьтбаьлар бронепоезда плитех, тулупах, ворхӀ оаргӀуя мере ваьннаь чаьхбале. ца ханча, зула а баьнна дӀабоаьб из.

Цу дена бронепоездаца зийна-ца цӀи везан грузински парта Абашидзе Ираклеа Тбилисо дера пиа хийтта из книжка.

Цул хьалха дукха за йоацаш Госпиздательстве арайийцана роман-эпопея кхоалагӀа книжка титульни лист — А. Антоновскаш эпопея цу пламо йоагаь яр.

ХӀанз Миатобишвили Александр лечара вӀашахаьд бронепоезда машиниста Грузе паччахьалкхен литературни музее уйл, Сайльбохьача Дай-мехка чӀоагӀе лоархӀама экспонат а лоархӀаш, хӀаьта бронепоездавье машинист Тбилисо ваьха ва.

С. МХАРГЕДЗИАНИ,
писатель.

ХУРГБОЛА МУЗЫКАНТАШ БОЛЧА

Старопромысловски районе болх беш я № 3 йола музыкальни школа. Дукха ха йоацаш шкала болх бе йоалена итт шу дизар дешар укхаза. Цу хана яхе школа йистеньакха дукха бераш да. Школашцара музыкальни образовани а шийна цига дукхьал дохадьттахой 110 бер. Царех дукхагӀбараш цаӀ мехка тайп-тайпарча музыкальни училищашка е консерваторешка дӀахо деша ба, хӀаьта цхьабараш дайша йисте а баьнна шоай школе болх бе ихайкахьаб. Царех ба, масала, бераш фортепиано Ӏомадеш бола Н. Белоусова, дешар Ӏомабеш бола И. Вебстер. ХӀаьта Грозненски музыкальни училище дешха а дешаш цу музыкальни школе болх беш ба С. Баранова, Т. Кузнецова, Т. Попова.

Школа болх бе болаенача хала ухкаш бераша фортепианол балии хера Ӏомабоахкар, хӀаьта хӀанз тайп-тайпара ворхӀ гоалал Ӏомаш царна, масала, скрипка, аккордеон, флейта, кхьараш.

Дика, бартийна коллектив я укхаза болх бар. ТӀъа хьехархо ва 250 бер Ӏомадеш. Дика дова царна шоай бераш, цар хамаьлаш. Дешархошта дукха белаьйпаб хьигар, дала хьехархой Н. Г. Бибикова, Г. И. Кучеренко, Е. З. Заракович, М. И. Лукинова, кхьбараш. Урокаш йиштельта а шоай нуьъа мел йола ха бераша йоахх цар. ХӀаьта дешархоша а шоай хьехархой деган гӀоадоях дика демарца. Уж ба кхоалагӀча класса дешархо Г. Деревянко, яххагӀча класса дешархо С. Осипова, ворхӀалагӀча классера Н. Воблинова, дукхха кхьбараш.

Дика дешаш хилаьӀа сеенгӀа каст-каста Грознерча школашка а республика районашка а концерташ уттадеш хух къона музыкантоша. Дукха за ац уж Грознерча № 9 йолча школа-интернате. Шаьла берий музыкальни школех хинна уж цӀабаьхна. ХӀанз Гудермесе баха кийчлуш ба уж.

Т. АРСЕНЬЕВ.

Редактор **М. К. ЛЬЯНОВ.**

ХЬИНАР ДОЛА ШОФЕР

ЧӀоагӀа тамашийна хӀамаш нийсденнад нохчий вӀаьмигача саго Хамидов Александр Ивановича вахаре. Из хӀамига цӀаьхх волча хана Казахски ССР-а Новонинальски берий цӀагӀа нийсвелар из. Воьхошца йола цул цӀи тӀайола вахьат хьалхарча денощка цӀаьхха дайра. Воспитателашта тайпаш цӀи-м дагайоагӀар, хӀаьта цӀи чоттай хацар. Цигача аьлар цунна Александр Иванович яха цӀи.

Берий цӀагӀа волча хана Саннес хьахьеккар ше къахьегама чӀоагӀа тӀера хилар, дика караераийр цо слесара говзал, дукха ноаькъостал дера цо шийца классе деша багӀачарна из говзал дӀаӀомаяш. Къахьегама урех йолча хана шийна хьалархочо евш задани сиха кхоачашйора. Берий цӀенна аьрхӀа машин ейтачул тӀехьагӀа чӀоагӀа дог гӀоадаьлар хов. Хамидова. Ше мукъадоакха хӀара сахьат машина юле доаххар цо, шинна ремонт еча е из волаш шофера ноаькъостал дора. Машин хаьлара бокъонаш йоаш гӀертар, долаш аьлча машина къайлеааш йоаш гӀертар.

Берий цӀагӀарча воспитателашо, кулгалхоша шифра шофера говзал цунна чӀоагӀа езаьга. Цкъа воспитатела цул гӀайба кӀалдра корадир автомобилах дола учебник. Кхы а кхуваш боагӀа кагийнах нийсбелар цига шофера говзал Ӏомае безаш болаш. Уж бахийтар ДОСААФ-а яьх бетта йолча курсашка. Цу курсашка дика дийшар хов. Хамидова. Яхх бутт боаллашкаьа шофера кхоалагӀча класса удостоверени делар цунна. Цу хана дена шофералла болх беш ва из, цул сенгӀа слесарь волаш 1954-ча шерага кхаччанна болх бу цо. Слесара говзал йолаш веце шофера дар доь дац, аьлар цо ший ноаькъосташка.

1956-ча шера чӀоагӀа дог гӀоадолаш кхаь хилар цунна. Берий цӀен партийни организаце членала дӀаиц из. Цу шера город Актюбинске дӀа а ваха, мехкадьтта доалла моттиг тохкача геологоразведочни конторе автоколонна начальникалла балха вола Александр. Цигача ер балха волча хала дукхача хана деца шийна воввла вола ший вахас ваьча венех Новлалах кхет Александр дига а доацаш.

1962-ча шера Нохч-ГӀалгӀай республике цӀа а вена, «Старогрознефть» НПУ транспортни конторе шофералла балха веда Александр. Цига болх беннехьа сайрийнарча школе итт класс чакхбоаккх цо. Цул тӀехьагӀа цхьоалагӀча класса шофера говзал кара а ерзош тӀехдала экзаменаш дӀаяь.

Контора коммунистий боккха теша бенаб цунах, вӀаштта кхоалагӀа партийни биро членала хержав из. КПСС Старопромысловски районана член а ва из. БарагӀаьннача кхоачамбаь Ӏеш одмал йолаш вац Александр. Махачкалински автомобильни техникуме деша а ваха кхоалагӀча курсе деша вагӀа хов. Хамидов.

Шаккха ше бахьан долаш хьовзан ца хулийташ болх бу цо бурув тохача № 648 йолча скважина бурувлеттараш дӀакхуьалача ЧИБ № 40-14 йолча автобуса тӀа. Цу автобуса экипаж чӀоагӀа къовсам лоаттабеш я коммунистически къахьегама экипаж яха сийлен цӀи яккхара. Укх гаргарча хана из сийлен цӀи йоаккхаргхилара дог тийша ба уж.

«Старогрознефть» НПУ транспортни контора коллектива хӀанзалца кхоачашъяь 11 бетта план. Планах сенгӀа дӀабийцаь итташ эзараш тоннаш мухь. Къахьегама оасарле план 10,5 процент тӀеххоачашъяьй, хӀаьта мухь дӀа-яха кхаьарга дӀаболча мах 5 процент лохбаьб. Из балхьан долаш дукхьала итт бетта паччахьалкхена кходаь ахча 80 эзар сом да. Уж толамаш доахача дизаа дакъа лаьцад коммуниста Хамидов Александра. Ше баьхьан долаш скважине дӀабаха беза болхлой ехха тӀехьабитабац из. Кхы а дикагӀа къахьега лерхӀ хов. Хамидова юбилейни шера.

А. ТИЩЕНКО,
«Старогрознефть» НПУ транспортни конторе шофераб.

ЛадувгӀа

30 ноябрь, 1966 шу.

РАДИО: 8.30 — Чайковски «Ромео и Джульетта» увертюра-фантазия; 8.45 — «ДоттагӀал» — лакхерча классашка деша богӀаршта (гӀалгӀай меттала); 10.00 — Республикански художественни самодеятельноста смотрера: 16.30 — «ДоттагӀа а хьехархо а» яха очерк (нохчий меттала); 17.15 — «Индустриальни Нохч-ГӀалгӀайче» (эрсий меттала); 17.30 — «Къонахь» (гӀалгӀай меттала).

РЕДАКЦЕ АДРЕС: г. Грозный, Шоаь фронтовой улица, 15. Телефонаш: редактора — 2-41-23; редактора зам. — 2-30.91; жоапаьла секретара — 2-45-40; партийни вахара, промышленноста, партбоахама, культура, кхьолийа отделий — 2-25-72; корректорски 2-09-20.

АДРЕС РЕДАКЦИИ: г. Грозный, ул. Красных фронтовиков 15. Телефоны: редактора — 2-41-23; зам. редактора — 2-30-91 ответственного секретаря — 2-45-40; отдел партийной жизни, промышленного, сельскохозяйственного, культуры и писем — 2-25-72; корректорской — 2-09-20.

«Грозненский рабочий» издательства типографи, Революце проспект 7/64.

Типография из-ва «Грозненский рабочий», проспект Революции 7/64.

СФ05436. Заказ № 6108.